

H I D

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS KRITIKAI SZEMLE

MEGJELENIK TIZSZER ÉVENTE

TARTALOM:

- Program helyett
Kovács György: Stara-Moravica
B.: A kínai nép anti-imperialista frontja
Mai délszláv költők
F. L.: A kiegyensúlyozottság éve
P. N.: Bulgária és külkereskedelme
† József Attila: Vigasz (vers)
Szegedi Emil: Ólomkatonák
Sz. Á.: Világszemle

Figyelő:

A Nobel-díj (Fábry Zoltán) — Erdély felfedezése (Balogh Edgár) — Magyar kultúrest (M. N.) — József Attila-emlékest Pozsonyban

Szemle:

Vérző Kína és Titkos Kína (Fekete Béla) — Kongresszusi beszámoló (Kiss F.) — Remenyik Zsigmond új könyve (Méliusz József)

Krónika

Kérdőív

A HID a kisebbségi magyar fiatalság lapja. Ki népével érez, támogatja a HID-at!

Előfizetőink b. figyelmét felhívjuk, hogy lejártakor **azonnal** újítsák meg előfizetéseiket, mert a felszaporodó hátralék nagyon megnöveli lapunk, — mely nem tökéletes vállalkozás, — amúgyis nyomasztó anyagi terheit. A mellékelt **58.297 sz.** befizetési lapon küldjük előfizetéseiket a HID postatakarékpénztári csekkszámlájára.

A HID előfizetési díja:

Jugoszláviában: Egy évre 30'—, félévre 16'—, negyedévre 9'— dinár,
Egyes szám ára 3'— dinár.

Magyarországon: egy évre 4'—, félévre 2'—, negyedévre 1'— pengő.
Egyes szám ára: 40 fillér.

Kérjük t. előfizetőinket,

*hogy lakásváltoztatás esetén új címüket mielőbb jelentsék,
nehogy a lap további küldésénél zavarok álljanak be.*

A „Viharsarok“ a bíróság előtt

— Fėja Géza pere —

Fėja Gézát osztályellenes izgatásért és nemzetgyalázásért öthónapi fogházra ítélte a magyar bíróság.

Vádlott: „... egyetlen egy szót, a magyar nemzetre nézve, ami bántó lehetne, nem írtam.“ „A hibákat megmondom, de az előnyöket is. És bevallom, hogy hozzám legközelebb az elnyomottak állottak. A magyar írók a XVI. századtól kezdve, mindig a szenvedők, a szegények mellé állottak.“

Gyorsírói jegyzetek alapján megjelent a per teljes szövege a Márciusi front kiadásában. Kapható a „HID“ kiadóhivatalában is. Ára 7·50 dinár.

Nem akarunk hősi pózban, melldőngetve a múlt és jövő határ-
mesgyéjére állni, hogy mint dicső korharcosok, zsebünkben a győztes
multtal, nagyképműen a jövőbe kiáltunk, vagy ami ugyanaz: hibák és
botlások felsorolásával álszerűen leértékeljük magunkat, , , Nem. Dol-
goztunk, harcoltunk. Mint egyszerű közkatonák. Ahogy tudtunk: jól,
rosszul. Céljaink tiszták voltak: mozdulatlan tájunkon megmozdítani az
emberben az embert, elfásult lelkekbe belecsoöpögtetni a korparancs dik-
tálta lelkiismeretet, kötelességtudást; megmenteni a tisztát, megtisztítani
a jót, farizeus hazugságoktól lehántolni az igazságot. Hogy közben hibáz-
tunk? Lehet. Aki dolgozik, az sokszor hibázik is. Hatványozottabban
érvényes ez a kiteszítottak, az elesettek oldalán. És mi ott áll-
tunk. A társadalmi mélységek homályában, ahová csak ritkán ér
el fénye a tudás világosságának, hol több a munka, kevesebb a pihe-
nés, sötétebbek a gondok, súlyosabb a felelősség, sok a feladat és
nehéz az előbbrejutás. Ott álltunk, mert életkörülményünk, felismerésünk
és igazságszeretetünk állított oda. És a most következő évben is ottma-
radunk, mint ahogy ottmaradunk mindaddig, míg különféleképpen
osztogatják az igazságot s míg lesznek emberek, akik szomjaznak a
szabadságot.

Kevert világban élünk mi itt. Nehéz az igazodás és még nehezebb
az útbaigazítás. A mi vidékünk nem a nyírott lelkek szabályos művészkertje.
Sok itt a bojtorján, még több a tövis. Távol esünk a kultúra
országújtjától, messze vannak a kor lüktető szelleméletétől duzzadó világ-
városok, messzi harcok hullámverései nálunk csak alig-alig fodrozzák
meg a lelkeket. És mégis, — vagy talán éppen ezért? — örömmel
kapunk el minden hírfoszlányt, mosolygós bizakodással dédelgettünk min-
den biztató szót, mely reményt gyújt bennünk, hogy megtaláljuk a nagy
emberi közösséghez vezető fonalat.

Mi, jugoszláviai magyarok a magyarság mostohagyermekai vagyunk.
Bennünket vagy lemosolyognak, vagy agyonhallgatnak. Segítség, irány-
mutatás nem érkezik hozzánk. Magunkra hagyottan, saját erőnkől indul-
tunk el az önmegismerés útján, hogy tisztázott helyzetünkkel, egybe-
gyűjtött népi erőnkkel megnagyobbítsuk az utódállambeli és magyar-
országi demokrata magyarok láborát, hogy így, ezzel együtt mi
is kivehessük részünket a nagyvilág forgatagos, harcos, emberi
életéből.

Ezért tartottuk elsődendő fontosságúnak falukutatási mozgalmun-
kat, népi értékeink feltárását. Ezért igyekeztünk megragadni minden szálát,
mely az egyetemes magyarsággal köthet össze. És a jövőben is ezért
folytatjuk — minden nehézség ellenére — felderítő munkánkat, vala-
mint nemzetiségi kapcsolataink keresését Románia, Csehszlovákia és a
világ szélszórtan élő magyarságával. — Még akkor is, ha azok meg-
felelnek rólunk . . .

Mert azért nem vagyunk olyan egyedül. Együttérzésünk és lelkesedésünk elvezet Szlovenszko új magyarságának üdítő szellemkörébe, ott vagyunk Erdély ifjú harcosainak baráti kézszorításánál, benneizzunk a Márciusi Front kulturális-politikai harcaiban, az amerikai magyarság demokratikus szabadságjogokat követelő mozgalmában és — régi barátokra ismerünk Párisban és Madrid alatt.

Vojvodina dolgozó magyarjainak nagyrésze megértette és jóváhagyta munkánkat. Bizonyágtétel erre, hogy ime öltödik évfolyamba lépünk, megerősödünk, megnagyobbodtunk. Földtúró, szegény magyarjaink azzal a lelki finomsággal, mely a kérges kezek tulajdona, sokszor ügyefogyott beszédünk mögött is megérezte az igaz akaratot, jószándékot.

És most, egy munkaév befejeztével szeretnénk igaz bírálatot halani azoktól, akik lehetővé tették, hogy lapunk mindaddig rendszeresen megjelenhessék, azoktól, akik írásaink olvasásával és átérzésével a ma még kicsiny, de egyre nagyobbodó táborunkhoz csatlakoztak, akik úgy látják, hogy mindaz, amit jól-rosszul elibük tárunk, az ő javukat célozza s akik már eddig is önkéntes munkaszolgáltatással bővítették, erősítették, egységesítették mozgalmunkat.

Szeretnők, ha kicsiny Vojvodinánkban mindazok, akik velünk együtt szorongtak, örültek, lelkesedtek és bizakodtak a széles e világon folyó nagy harc, a demokrácia és fasizmus küzdelmének változó időszakaiban, kik multhatatlanul fontosnak látják a haladószellem éber őrzését és terjesztését vidékünkön s akik nem csak helyeselni vagy rosszalni, de aktíve tenni is mernek ennek érdekében — most barátián, becsülettel megmondanak: mi az, ami hiányzik, ami hibás, amit másként kellene tenni, hogy közös akaratallal, legjobb tudásunk szerint együtt tömjük be a réseket, egészítsük ki a hiányokat, javítsuk meg a megjavítandókat.

Ezért az új munkaév kezdetén programunkat táborunk minden egyes tagjának hozzájárulásával akarjuk megállapítani és munkatársaink, olvasóink felelősségérzetére és kötelességtudására bízunk, hogy mennyiben lesznek segítségére szerkesztőségünknek abban, hogy mozgalmunkat ez évben nagyobb, átfogóbb eredményhez juttassák.

Elvárjuk, hogy a most közölt kérdőívünkre minden egyes olvasónk őszintén, legjobb belátásának megfelelően válaszolni fog. Tudjuk, hogy egy kérdőív csak nagy általánosságban tisztázhatja a kérdéseket és ezért, hogy olvasóink kívánsága konkrét esetekben is kifejezésre juthasson, ezentúl minden számban leszakítható szelvényt közlünk, melynek segítségével bírálatát, kívánságait bárki közölheti szerkesztőségünkkel.

Lapunk csak akkor lehet igazán mindannyiunké, ha a szerkesztői munkát együttesen gyakoroljuk!

STARA-MORAVICA

Beérkezésük sorrendjében közöljük falukutatói mozgalmunk kész eredményeit. Mostani közleményünk is, — mint a Telecskáról szóló — szinte változatlanul kerül sajtó alá, ifjú földmunkás-munkatársunk feldolgozásában.

Az ó-morovicai pusztát 1786-ban a kincstár új települőknek osztotta fel. A települők kúnsági magyarok voltak. A pusztát 19467 katasztrális hold földből állott, melyet 2209 $\frac{1}{2}$ telekre osztottak fel. Egy telek 38 hold szántó és 22 hold kaszálóból állott (1200 □-öl). Ezenkívül minden települő kapott a kincstártól fát az építéshez, élelemnek és vetőmagnak szükséges gabonát. A települők három évig mentesek voltak minden teherrel, de már a következő években úgynevezett dézsmát, azaz tizedet szedtek tőlük. Az első települők száma 334 család volt, kb. 1700 főt számláltak. A birtokviszonyok úgy oszlottak meg kezdetben, hogy kinek egész, kinek fél vagy negyed sessio (telek) földje volt, aszerint tartozott robotolni. De alig múlt el egy évtized, már 332 telkesgazda és 10 zsellér (földnélküli) volt 342 házban és 194 telket munkáltak. Az akkori időben a házatlan zsellér is aszerint tartozott robotolni az uraságnak, mint a házas, miként az urbárium (úrbéri törvény) megszabta. Az akkori Ó-Morovicát 1801-ben a kincstár földesuraknak eladta. A földesurak kisebbre vették a telkeket, kimérték 208 jobbágytelket és ezenfelül a földesuraknak maradt 3600 hold szántó. Emiatt a parasztok zúgolódni kezdtek, mert a robot csak annyi volt, mint azelőtt és úrbéri pert indítottak. A történelem azidőben több helyen megemlékezik ilyen úrbéri perekről, melyek évekig elhúzódtak és végül is csak a földesurak javára dőltek el. Ezeknek a következménye az lett, hogy az 1848-iki forradalmat teljes erejükkel támogatták a parasztok. Ezután új korszak kezdődik, amelyben a jobbágyok szabad rabszolgák lesznek, a nagy per pedig folyik tovább, csak megváltozott modorban. A község körül közlegelő terült el, melynek kiterjedése 3334 katasztrális hold volt. Ezen a legelőn a házas zsellér 1 szarvasmarhát, 2 lovat legeltethetett, a negyed-telkes 2 szarvasmarhát és 4 lovat, az egész-telkes 8 szarvasmarhát és 16 lovat legeltethetett. 1866-ban, az osztrákporosz háború idején felosztották a közlegelőt és pedig úgy, hogy a negyed-telkes gazda 1800 □-öl földet kapott, a zsellér, ha volt háza, 900 □-ölet, ha háza nem volt, akkor semmit. Teljes erővel megindult a termelés, a falu lakossága két osztályra szakadt, kialakult a munkásosztály és a gazdatársadalom. A föld kezdett egyes kezekben csoportosulni, mindig többen és többen váltak földnélkülivé. A XX. század elején új nagybirtokok nőttek. Már az 1890-es években a szocialista tanok kezdtek tért hódítani. 1896-ban az öntudatosabb munkások úgynevezett szocialista asztaltársaságba csoportosultak. Az asztaltársaság tagjai sok üldöztetésnek voltak kitéve. A XX. század elején különböző szervezetek alakultak. Első volt a gazdák szervezete, utána második az ipartestület, amelyben az összes kisiparosok tömörültek. 1900-ban a lakosság lélekszáma már 6300-ra emelkedett. Szaporodott a földnélküli dolgozók száma is. Elhelyezkedésük mind nehezebb lett és ez kíván-

dorlásra kényszerítette őket, főleg Amerikába. Németországba százával mentek ki szezónmunkára, ahol jobb kereseti lehetőség mutatkozott. 1905-ben, az akkori Fehérváry-kormány belügyminisztere jóváhagyta a magyarországi földmunkás-szövetség alapszabályait. Ekkor az egész ország területén szervezetükbe tömörültek a földmunkások. Ó-Morovicán is megalakult a földmunkások helyicsoportja és hogy életnivójukat minimális színvonalra emeljék, elkecsereedett harcba kezdtek. Ez az elkecsereedés 1906. nyarán általános aratósztrájkban nyilvánult meg, amely a földmunkás-csoport vezetőségének célszerű vezetése mellett részleges eredményt ért el (kb. 25%). A földmunkás helyicsoport ekkor már kb. 1000 tagot számlált. A következő években is erős harcot vívott a munkásság a munkaadókkal, mivel vonakodtak a megállapított béreket fizetni, mire a munkások többbizben sztrájkba léptek. A munkaadók a munkabéreket a XIX. századbéli bérszínvonalra akarták leszorítani, amikor még a munkás nyolc hétig is aratott, mégsem keresett annyi búzát, amennyi elég lett volna az évi kenyérnek és télen kukoricán tengődtek.

A XX. század elején a falu fejlődése úgy szociális, mint kulturális téren megindult. A rágós kukorica- és árpakenyér helyett jött a búza, az esténkénti pipafüstös kártyacsaták helyett a könyv és a vasárnapesti korcsmái dorbézolás, szurkálódás helyett a színház és a mozi, ami a falu életét gyökeresen átváltoztatta. Ebben az időben az összes egyesületek, a gazdakör, ipartestület, földmunkás-szervezet, r. kat. ifjúsági és ref. ifjúsági egyesületek jelentős kulturális munkát is fejtettek ki. Az 1906., 1907. és 1908. évek bérharcai során a gazdák, hogy a munkásság egységét és biztos győzelmét meghiúsítsák, erős konkurrenciát helyeztek készenlébbe: a gépeket, leginkább az aratógépeket. A gépek a munkásság sorában nagy anarchiát idéztek elő. Bérüket maguk kezdték lefelé licitálni. A gazdák munkába állították az aratógépeket s azok elvették a szép fehér kenyeret. A munkások munkaalkalmakért versengve, alacsony munkabérért dolgoztak. Ebben az anarchiában tört ki a világháború! A trianoni békeszerződés megkötése után életbelépett agrárreform súlyos csapást mért a helybeli munkástársadalomra. A kb. 3000 katasztrális hold kisajátított földet távoli vidékek települőinek osztották ki, olyan települőknél, akik a földműveléshez nem igen értettek és egész primitív földművelést folytattak, ami a föld minőségének leromlásához vezetett. A primitív földművelés által leromlott föld hozama, amely rendes körülmények között 10 holdon egy tíztagú benszülőtt család létfenntartásához elegendő lett volna, így egy hat-héttagú család létfenntartásához sem elegendő. Ez az agrárpolitika falunk lakosságát nagyon megszorította. A tanyákról a fölöslegessé vált uradalmi cselédek és alkalmazottak mind a faluba szorultak s mind napszámot kerestek. Az ipar csak kézműves kisipar volt, ami munkaalkalmat nem tudott adni a tanyákon fölöslegessé vált munkaerőknek. A munkástömegek először a munkaalkalom hiánya, másodsor a lakáshiány miatt,

menekülni voltak kénytelenek a faluról. Ebben az időben a munkások mentek faluról városra és vándoroltak ki Amerikába. A népkulturális fejlődése megállt. Megszűntek a magyar iskolák és egyesületek, betiltották a magyar színjátszást és mozi is jött a gazdasági válság, amely a nép erkölcsi lezüllesztéséhez vezetett. A pálinkás butikok voltak csak tele és az utcák rongyos, korcs-emberkéekkel, tüdőbajos és százféle bacillus által megfertőzött munkásgyerekekkel voltak tele. Ez volt az eredménye a parancsuralomnak, nyoma még ma is látható, ha szétnézünk falunk életében. A diktatura bukása után a munkásság szervezkedése által és a kedvezőbb kisebbségi politika által falunk kulturális és szociális élete némileg javult. Működésbe léptek a kulturális és gazdasági szervezetek, így a földmunkások szakszervezete is, amely a munkásság szociális életén némi keveset javított, de nagyarányú kultúr munkát is fejt ki. Szép és hasznos könyvtárral és színjátszó gárdával rendelkezik. Van dalárdánk, amely hivatva van a magyar dalkultúra fejlesztésére és minden párton, felekezeten kívül áll. Ezután van református és r. kat. ifjúsági egyesület, sportklub és önkéntes tűzoltó-testület. Mindegyiknek van színjátszó gárdája és mind az ifjúság szellemét igyekszik fejleszteni. Az utóbbi időben nagy lakáshiány mutatkozik, ami sürgős megoldásra vár, mert az ifjúság, amely elérte azt a kort, hogy családot alapítson, a lakáshiány miatt is akadályozva van.

A falunk birtokmegoszlása: 50 család birtoka a határ 25⁰/₀-a, 404 család kezén van 30⁰/₀-a. 1146 család kezén van 35⁰/₀-a, 679 család kezén van 10⁰/₀-a a határnak. Ezenkívül van 550 család, akinek csak háza van, 300 lakás nélküli család van és száz meg száz nőtlen ember, akiket egyrészt a lakáshiány is gátol a család-alapításban. Nagyjából áttekintve, ez volna a falunk kulturális és gazdasági fejlődése. A népről való szélesebb szociális gondoskodás még ezután vár megoldásra.

Kovács György.

A KINAI NÉP ANTI-IMPERIALISTA FRONTJA

1890-ben Japán Hokaido, Hondzo és Kiudzo, valamint a kis Riuki szigetektől állott. — 1895-ben Japán kihasználva Kína belpolitikai torzalkodásait, hadsereggel tör az országba és kicsikarja a kinaiktól Formosa szigetét. — 1905-ben Japán legyőzi Oroszországot és megkapja Szachalin sziget felét, Kvantung félsziget orosz birtokait Port-Arturral és Dairénával; megszerzi tehát első birtokait az ázsiai kontinensen. — 1910. Japán bekebelezi Koreát. — 1918. A világháború után Japán megkapja Santung félszigetét, az addigi német gyarmatot és a Népszövetségtől mandátumot nyer a Csendes-óceán szigetvilágának nagy részére. — 1931. Japán háborút kezd Mandzsúriában, amely az új Mandzsukuo állam megalkotásával végződik. A mandzsú kormány Japán alá rendeli magát. — 1933—1935-ig, egy sikertelen sanghaji támadás után (1932.), Japán hadüzenet nélkül meghódítja Dzsahol, Dzsahar és Hopej tartományokat. — 1935-től Japán sorozatos kihívásaival folytonos apró csatározásokat idéz elő Külső-Mongolia, Dzsahar, Suijuan és más provinciák határain. — 1937-ben a lukucsiai incidens után, megkezdődik az észak-kínai hódító hadjárat.

A japánok több havi hadjáratuk dacára sem érték még el a kívánt eredményeket. A hódító törekvések legerősebb gátja az egységes kínai nép anti-imperialista frontja. Ennek a néparcvonal-

nak jelentősége nemcsak távolkeleti, hanem világpolitikai viszonylatokban is nagy.

A kínai anti-imperialista front nem hasonlítható össze más államok népfront-mozgalmaival. Amíg másutt, mint például Franciaországban és Spanyolországban a népfront-mozgalmak elsősorban a demokratikus népi erők védekezését jelenti a hazai reakcióval szemben, addig az anti-imperialista front Kínában sokkal szélesebb jelentőségű, amennyiben a szélső baloldaltól a szélső jobbig minden erőt tömörít a közös ellenség, a japán imperializmus ellen.

A kínai imperialista-ellenes front a következő alapelvekre épült:

1. A japán imperializmus szemében a kínai nép politikai különbség nélkül egységes népet jelent, melynek jogait semmiképpen sem fogja tiszteletben tartani. Ezt bizonyítja az, hogy Peking és Tiencsin eleste után a japánok rendeletileg feloszlatták úgy a kínai fasiszta ligát, mint a Kuomintang helyi szervezeteit, hogy a haladó szellemű kínai szervezetekről ne is szóljunk.

2. A központi kormány békés politikája és sorozatos engedményei csak növelték Japán étvágyát. Arcátlanul megtagad minden nemzetközi kötelezettséget, lábbal tiporja a nemzetközi jogot és erkölcsöket. Amennyiben Kína nem hagy fel engedékenységgel, Japán elfoglalja egész Kínát és nemcsak Ázsiában, de az egész világon is első hatalommá válik.

3. A fentiekből következik, hogy a kínai népnek osztály, párt és felekezeti különbség nélkül össze kell fognia, hogy nemzeti önállóságát és szabadságát megmentse.

4. Az egész kínai nép egységes ellenállása megakadályozhatná a japán imperializmus terjeszkedését, megmentené hazáját a lealacsonyítástól, felszabadítaná a népet a fasiszta iga alól és győgítené a fasizmus távolkeleti hatalmát és ezzel a nemzetközi béketörekvéseket is hathatósan segítené.

Az anti-imperialista front Kínában nem újkeletű mozgalom. Már dr. Szun Jat Szen is megkísérelte annak idején, hogy a Kuomintang köré gyűjtse az ország progresszív erőit s közvetlenül halála előtt a következőkben jelölte meg a mozgalom főbb irányait:

1. A Koumintangnak elő kell segítenie a forradalmi tömegmozgalmakat, hogy a nép mihamarabb megszabaduljon az imperialista járomtól. 2. Szoros együttműködés a szélső baloldallal, hogy az ország megszabaduljon a feudalizmus maradványaitól. 3. Szovjet-Oroszországgal bensőséges baráti kapcsolatok fenntartása.

Szun Jat Szen halála után azonban a forradalmi hullám Kínában elerőtlenedik. Csang Kai Sek, a Kuomintang egyik vezető tábornoka szövetséget köt Sanghaj bankárjaival, szétveri a vuhanai népkormányt és a haladó elemeket szervezett üldözésnek veti alá.

Az anti-imperialista front gondolatát száműzték a hivatalos kínai politikából s csak a szabadságáért küzdő kínai dolgozó-népben élt tovább. 1927—1931-es időközben a nép igazi barátai erős szervezeteket teremtenek Fukien és Kiangsiu tartományokban. Ezen időköz végén a kínai szovjetek már tekintélyes erőt kép-

viseltek és a Mandzsúria körül keletkezett viták megvizsgálására küldött népszövetségi bizottság megállapította beszámolójában, hogy Szovjet-Kína a központi, nankingi kormánynak erős versenytársat jelent.

1931-ben, a japán betörés idején, sokkal határozottabban és követelőbben kerül felszínre az anti-imperialista front megalakításának kérdése. A kínai szovjetek erélyesen sürgették az összes népi erők megszervezését.

De a végleges siker még messze volt. A Kuomintang, melynek az élén ekkor a nankingi kormány állott, csak még elkeseredettebb harcot indított a kínai szovjetek ellen. Csang Kai Sek fontosabbnak tartotta a szovjetek megsemmisítését, mint a japánok elleni harcot. Míg a japán hadosztályok mind beljebb és beljebb törtek Kína testébe, a nankingi kormánycsapatok minden erejüket a szovjetek ellen irányították. Ezt a helyzetet a japánok természetesen alaposan kihasználták.

A kínai szovjetek egy pillanatra sem adták fel anti-imperialista politikájukat. Két fronton harcoltak: A központi kormány reakciós tábornokaival és a hódítószándékú japán imperializmussal. 1932-ben, a sanghaji harcokban alaposan kivették részüket, önkénteseket küldtek az ismert 19. hadseregnek. Ugyanez évben hadat üzentek Japánnak és hadseregüket Fang Csih Ming tábornok vezénylete alatt a japánok ellen indították. A központi kormány azonban kijátszotta őket és a tábornokot csellel elfogatta. Ezzel természetesen az egész akció elvesztette súlyát.

1933-ban a szovjetek még határozottabban szövegezték meg követeléseiket. Kijelentették, hogy minden erejükkel készek felvenni a harcot az imperializmus ellen a következő feltételek mellett: 1. Véget kell vetni a polgárháborúnak. 2. Demokratikus szabadságot adni a népnek. 3. Az egész népet felfegyverezni a japán imperializmus ellen.

Ugyanazon esztendő őszén megtörténtek az első praktikus kísérletek az imperialista-ellenes front megvalósítására. A nankingi kormány rendeletére Fukien tartományba irányították a tizenkilencedik hadsereget, hogy a szovjetek ellenállását megtörje. A hadsereg közlegényei és tisztikara azonban ahelyett, hogy harcoltak volna, szépen összebarátkoztak az „ellenség”-gel. A központi kormány végül is nagyobb haderők kiküldésével kénytelen volt véget vetni a további barátkozásnak.

Nanking minden erőlködése ellenére az anti-imperialista front eszméje ezen eseményekkel nagy népszerűsége telt szert. 1934. augusztusában Szun Jat Szen özvegyének mozgalma, a „Népmentés” 3000 kiváló közéleti személyiség közreműködésével felhívást adott ki „Mit kell tennie a kínai népnek Japán elleni harcában”. Ebben a felhívásban követelik az egész nép felfegyverzését és a Japán elleni harc azonnali megindítását. Így vált az imperialista-ellenes front eszméje valósággá. A Kuomintangban is mind erősebben érezhetővé vált a tömegek nyomása. Már a nankingi kormányban is akadtak egyesek, akik mind hangosabban hirdették, hogy a testvérháborúval fel kell hagyni és teljes erővel meg kell akadá-

lyozni Japán terjeszkedését. De Csang Kai Sek idegen pénzzel és hadieszközökkel tovább háborúskodott a szovjetekkel. A kínai szabadkőztársaságiak újabb kísérletet tettek a japán-ellenes front megszilárdítására. Az északi tartományokban alapos agitációs munkába kezdtek, ami nemsokára szép eredménnyel is járt. Érdekes, hogy épp ebben az időben jutott eszébe Hirota japán miniszternek éles támadást intézni a kínai szovjetek ellen.

Az északnyugati tartományok a Koumintang egyik marsalljának, Csang Szüi Lyangnak felügyelete alatt voltak. Csang Szüi Lyang tábornok katonái nem voltak vajmi nagyon elragadtatva Nanking politikájával; 1936. közepétől kezdve erősen a szovjetpolitika anti-imperialista front eszméjének hatása alatt állottak. A tizenkilencedik hadtest, mely régebben (1933). baráti kapcsolatba jutott a szovjet-csapatokkal, Kvangszi tartományba került, ahol Li és Pai generálisok japán-ellenes erőit gyarapította. 1936. júniusában Kvangszi és Kvantug tartományokban lázadás tört ki Nanking ellen, energikus japán-ellenes harcot követelve a központi kormánytól. Ugyilátszott, hogy Csang Kai Sek megingott, Kvangszit nem merté erőszakkal letörni. Kína történetében fordulópont állott be. A hatalmas ország minden részéből tiltakozások érkeztek a központi kormányhoz, követelve a testvérháború azonnali beszüntetését.

Ezután következett a sziani lázadás, mely alkalommal Csang Szüi Lyang elfogatta Csang Kai Seket. Ez a lépés, ha nem is volt közvetlen kapcsolatban az anti-imperialista front kérdésével, nagyban elősegítette a közös arcvonal kiépítését. Ez volt az északi hadtestek parancsnokának utolsó kísérlete, hogy Csang Kai Sek elé terjessze azt, amit rendes úton nem akart figyelembe venni.

Csang Szüi Lyang marsall egy nyolc pontból álló programot nyújtott át Csang Kai Seknek, hogy azt a Kuomintang küszöbön álló összefüvetelén tárgyalás alá vegyék:

1. A nankingi kormány reorganizálása oly értelemben, hogy a népvezetés felelőssége más pártokra is háruljon.
2. A polgárháború beszüntetése.
3. A Sanghajban bebörtönzött patrióták szabadonbocsátása.
4. Amnesztia a politikai elítéltek számára.
5. Gyülekezési és szervezkedési szabadság.
6. A hazafias szervezetek munkájának elősegítése.
7. Szun Jat Szen utolsó kívánságának megvalósítása.
8. A kínai népgyűlés azonnali összehívása.

Csang Kai Sek nemsokára kiszabadult s visszatért Nankingba.

Mult év február 15-én Nankingban megtartották a Kuomintang kongresszusát. Öt nappal a kongresszus előtt a kínai szovjetek a következő táviratot intézték a Kuomintanghoz:

„Egész Kina örömmel fogadta a sziani események békés elintézésének hírért. Az ország egysége, mely a belső békére épül, hogy a külföld támadását elhárítsa, ma már tény. Ebben a kritikus percben, amikor japáni betörők pusztítják földünket és amikor

népünk sorsa hajszálon függ, a szovjetek elvárják, hogy a nemzeti politikában a Kuomintang a következő intézkedéseket foganatosítja:

1. Szüntesse be a polgárháborút és gyűjtse össze a népi erőket a külföldi betörők ellen.

2. A politikai elitélteknek adjon amnesztiát és állítsa helyre a gyülekezési és szólás-szabadságot.

3. Hívjon össze népgyűlést, melyen vegyenek részt az összes pártok és osztályok, valamint a hadseregek kiküldöttei; szervezze meg az ország összes fegyverképes erőit.

4. Intézkedjen a fegyveres harc előkészületeinek gyors befejezésére

5. és a néptömegek helyzetének megjavítására vonatkozólag.

Ha a Kuomintang elfogadja ezt a népi politikát, mi, őszinte jószándékunk bizonyítására, a következő garanciákat nyújtjuk:

1. A nankingi kormánnyal folytatott harc beszüntetése.

2. A kínai szovjetek elnevezésének megváltoztatása „az önálló területek kínai köztársaságának vezetősége” névre. A kínai vörös hadsereg a „forradalmi hadsereg” nevet kapja és a nankingi központi kormánynak veti magát alá.

3. Demokratikus rendszer bevezetése az önálló tartományokba.

4. A nagybirtokok felosztásának megszüntetése.”

Jelentős tény, hogy ugyanezeket a követeléseket támasztotta Kvangszü tartomány is.

A Kuomintang plénuma határozatot hozott, melyben kijelenti, hogy a következő feltételek mellett hajlandó a kínai szovjetekkel való együttműködésre:

1. A szovjethadsereg felosztása.

2. A szovjeturalom megszüntetése Kinában.

3. A kommunista propaganda megszüntetése.

4. Az osztályharc megszüntetése.

Éz az utolsó feltétel a Koumintang jobboldalának felfogását tükrözi vissza, mely szerint a szovjetek mesterségesen osztályokra tagozzák Kína népét és így megbontják az egységet. Hogy mennyire nem helyes ez az álláspont, az legjobban abból tűnik ki, hogy a kínai szovjetek elsőnek emelték magasba az egyesülés zászlaját a japán imperializmus ellen.

Igy azután azok a feltételek, melyeket a Kuomintang kötött ki, nem is jelentenek valami gyökeres változást, vagy áthidalhatatlan akadályt.

Ezt különben is a legutóbbi események mutatták meg legjobban. Az anti-imperialista front ma Kinában megvalósult. A londoni Times és a Havas iroda jelentései szerint Észak-Kinában már erősen folyik a szovjetcsapatok koncentrációja és ha mindez megvalósul, a szovjetek hadseregének csatlakozásával a kínai nép jogos önvédelmi harca nem lesz olyan kilátástalan, mint amilyenek mindezekéig mutatkozott.

M A I D É L S Z L Á V ' K Ö L T Ő K

V e r s

Racin :

. . . Mélyen a tudat alá ágyazva parázslík téli az agyat a Végleges megoldás Végleges változás Nagy felszámolás hatalmas gondolata. Nézd a füstölgő külvárosokból nem filantróp-dal de gyűlötet lángol fel.	Csodatűz-szikrák sebzik fel vére- sen az eget. Keletről hasad a hajnal virrad az ég ellenmondások kialvó fész- kében útmutatóul áll az óriásra nőtt Ember izomból vasból villámból építi az új Világot.
---	---

Halász dalol a virradatban

Cetineo Ante :

Emberek, szél s hullám elhordották mindenem :
hazám, hálóm, szemem, hasadt kövel horgonyzott hajóm, és amim volt.
Éjjeli szállásra, aki most is befogad, éhes-mezítelen,
csak ez az alacsony, füstös bolt.

Keserű izadtságom locsolta fűszerrel a hullámot 50 éven éjjel és nappalon,
fizetésnek napom karéj kemény kenyért s szomjúságot ismert,
de minden sirályt s felhőt énekekkel üdvözöltem a kék hajnalon,
dalom egeket vert.

Ma szemem lámpása elsülyedt, kialudt,
hú társam : koldúsbót s gyengeség — és örök szégyen érzik át
a nyirkos sötéten, hol éjt nappá téve kimérnek, hogy lezárták a zsalút :
mint lerongyolt, hullámverte sziklát.

Ma töröttek kemény, kérges kezeim, e jó evezők,
elhagyott a lábam, ismerős és rokon.
Kérésem csak az öböl hallja meg, a mezők
s a szél, mi átzúg a rokkant hajókon.

De ha felharsan ezeréves akarásokkal a tengeri ének,
akkor gúnyt, igazságtalanságot, röhejt megbocsátok,
felüdit lehelete végtelen kék tüdejének,
elfelejtem, hogy a nyomor bűn, átok.

Azért, ha egykor a kék virradatban megszűnik minden szégyen és fülánk,
ismeretlen jó úti- s bajtársam, esengek :
a kopár tört sziklán dobd át két időmarta hullánk
hadd szolgáljanak tovább a tengernek.

Fordította : Lőrinc Péter

A „KIEGYENSÚLYOZOTTSÁG“ ÉVE

Románia belpolitikai fejlődésének hirtelen fordulata egy csapásra összekészálta azt a nyugodt idillikus helyzetképet, amelyet Középeurópa vezetőpolitikusi festettek az újév elébe. A „kiegyensúlyozottság éve” a politikai mérleg alapos megbillenésével kezdődik. Az erők Középeurópában korántsem olyan kiegyenlítették, hogy további eltolódások ne történhessenek. A romániai események mutatják, hogy a színleg nyugodt felület alatt szorgalmasan tovább folyik az aknamunka. Európa sötétben bújkáló vakondjai földalatti csatornákat vezetnek a kitűzött cél felé, amelyen a nemzetközileg szervezett csuklyások márkacsomagokat, fegyvereket és különböző címragaszokkal hamisított eszmeportékát szállítanak.

A német töke terjeszkedése Romániában köztudomású. A márka nyomán a német módszerek könnyű befogadásra találtak. A központi hatalom gyengése olyan szervezetet engedett kinőni Romániában, amely egyaránt összehasonlítható az amerikai Ku-Kux-Klannal, az olaszországi feketeingesekkel, a bulgáriai Imroval, vagy a magyar ellenforradalom tisztí különítményeivel. A romániai Vasgárda magánérdekeltségek által irányított fegyveres banda, amely kívánság szerint lő, akaszt, kínoz, megver zsidókat, magyar újságírókat, eltesz az útból kellemetlen, demokratikus politikusokat. A Vasgárda és a hitleri eszméknek megnyert német kisebbségen kívül a német és olasz fasizmus más tartalékokat is talált magának és főleg nem lebecsülendő támaszra talált a magas uralkodói családok körében, melyeket német eredetükön kívül még más, kevésbé ideális kapcsolatok is fűznek Németországhoz.

A romániai választások kellemetlen meglepetést hoztak a németbarát politikusoknak. Románia karácsonyi meglepetése a kimondottan demokratikus többségű nemzeti parasztpárt választási győzelme és a demokrata elemek megerősödése a liberálispartbnn. Tatarescu még 40 százalékos többséget sem tudott szerezni felemás, kétszínű politikájának. A lakosság kívánsága nyíltan az volt, hogy egy következetesen franciabarát, demokrata és a nemzetiségi jogokat tiszteletbentartó kormány kerüljön az állam élére. Az uralkodói körök mást láttak jobbnak. Látszat kedvéért először kineveztek egy kormányt, melyben a kimondottan reakciós és németbarát Gogán kívül négy parasztpárti miniszter is résztvett. A demokratikus programot azonban, amelyet a nemzeti parasztpárt meg akart valósítani, elutasították. A parasztpárt visszavonta minisztereit a kormányból. A kormánynak tehát nyilvánvalóan nincs többsége a parlamentben, nem támaszkodik a népre, hanem egyedül a terror, a hadsereg tarthatja fön. A kormány első dolga volt a demokratikus és franciabarát sajtó betiltása, egész sereg antiszemita rendelet kibocsájtása és a nemzetiségeket jogaiktól megfosztó „numerus valachicus” kihangsúlyozása.

Most az egyszer valóban megtörtént az, amit a magyar reakció már régóta kíván, a kisántánt államok egyikében uralomra jutott a németbarát fasiszta klikk. „Ideológiája” egészen ínyére való: antiszemita, mint Héjjas, a horogkeresztet és fasciót éppúgy tiszteli,

mint Darányi, vagy az elhunyt Gömbös, s mégis — a magyar kisebbségre Romániában nehéz napok virradnak. Ezt a reakció hivatalos sajtója sem meri letagadni. Ahelyett azonban, hogy erélyes állást foglalna Goga ellen, még mindig nem találja elég hatásosoknak intézkedéseit és azzal biztatja olvasóit, hogy Goga csak ideig-óráig marad hatalmon, utána jön a Vasgárda, amely majd következetesebb német és olasz irányt vesz fel. Ha már a magyar kisebbség terroruralom alá kerül, legalább az a haszon legyen belőle, hogy Hitler patronátusa alatt történik; nem játszik szerepet, hogy terrorista bandák rémuralma dühöng, vagy pedig csak kidobálják a magyar lakosságot a közhivatalokból, bezárják iskoláit, betiltják lapjait stb. Ide vezet az elvakult magyar reakciósság! Inkább kiszolgáltatja magyar testvéreit az idegen reakciónak, bandák kénye kedvének, mintsemhogy eddigi álláspontját feladva, józan belátással igazítana egyet politikai tévedéseinek láncolatán, felhagyna áldatlan és nem egy esetben már katasztrófával fenyegető szövetségi rendszerével. Hol van itt a sokat emlegetett nacionalizmus? Mindez veszedelmesen hasonlít a spanyol „nacionalisták“ működéséhez és legenyhébben szólva árulásnak minősíthető.

A haladó magyarság nem foglalhat el más álláspontot a romániai puccsal szemben, mint elutasítót. A jelenlegi kormány kétségtelenül a fasiszta államok háborús frontjába akarja beállítani Romániát s antidemokratikus, antiszociális kisebbségellenes beállítottságánál fogva nagy veszélyt jelent a romániai magyar kisebbségre. A kormány bizonygatása, hogy kitart a francia külpolitikai irányzat mellett, nem vehető komolyan. Különben a romániai nép még nem mondta ki az utolsó szót. Románia demokratikus munkás- és paraszttömegei s kisebbségei nem fogják szó nélkül eltérni jogaik megrövidítését, a szabadság maradványainak eltörlését. A romániai dolgozó nép még hallatni fog magáról. (F. L.)

BULGÁRIA ÉS KÜLKERESKEDELME

Amióta Németország erősebb gazdasági befolyást gyakorol a Balkánra, a Balkán-államok sokkal fontosabb helyet foglalnak el az európai politikai helyzet kialakulásában is. Ma senki sem kételkedik abban, hogy ez a gazdasági befolyás a Balkánra nem olyan ártatlan, mint ahogy azt sokan feltűntetik. Látjuk pl. Japán gazdasági befolyását Kinában.

Már 1933. óta világosan meg lehet figyelni Németország e munkáját. De amellett, hogy az összes Balkán-államokban érezhető ez a kereskedelmi befolyás (Jugoszlávia, Románia, Görögország, Magyarország) Bulgária nyújtja mégis a legvilágosabb képet Németország balkáni expanziójának. Még pedig két okból: először, mert a többi Balkán-államnak az export-import politikájában van valami hátvédje, pl. Romániát és Jugoszláviát a kisantant gazdasági egyez-

ményei kötik össze, amelyek különben ma már sokkal gyengébbek, mint azelőtt. Görögországot Földközi-tengeri fekvésénél fogva szoros érdekek fűzik Angliához és Itáliához. Magyarország erős kereskedelmi összeköttetésbe lépett ugyan a németekkel, de hátvédül szolgál a római protokoll.

Egyedül Bulgária állt támasz nélkül a német gazdasági terjeszkedéssel szemben. A másik, Bulgáriára nézve fontos dolog az, hogy míg a többi Balkán-állam kifejleszti gyáriparát, Bulgária továbbra is teljesen agrárállam marad.

A pamukkal bevetett terület pl. 1926-tól 1936-ig meghatszorosodott és a pamuktermelés az 1926. évi 500.700 kgról 1936-ban 6.500.000 kgra emelkedett. Az ipari növények (kender, len, komló stb.) exportálásából, hála a mai háborús konjunktúrának, az 1936. második felében bevett 1.478.904.500 lévával szemben 1937. első felében 2.387.635.000 léva folyt be. A búza kivitel az összkivitelben a második helyet foglalja el.

A fizetés módja azonban rossz (a németek a legrosszabb fizetők közé tartoznak a világpiacon) és a nagy berlini állambankban sok a „befagyott” bolgár lőke. A bolgár közgazdászok mindezek dacára a bolgár-német külkereskedelem növelésére gondolnak, amit azzal magyaráznak, hogy nem tudják Németországot, mint vásárlót pótolni. Hogy ezt a vásárlót el ne veszítsék, a Berlinben vesztett pénz dacára is tovább fenn akarják tartani a kereskedelmi összeköttetést.

Belső közgazdaságában is Berlin szükségleteihez igazodik Bulgária. Ipari növényeket ültetett Németország hadi szükségleteinek céljaira, Ha az utóbbi időben csökkent is a német befolyás Anglia javára, a német elsőbbség a kivitelben még szilárd. A bevétel már gyengül, a múlt évben a németek az összbevétel 47.5 százalékát szállították Bulgáriának, most ez a bevétel 40.4 százalékra csökkent. Anglia viszont megkésztette bulgáriai szállításait.

1937. első felében Bulgária 1,182 millió értékű német árut hozott be, amin a németek nem kevesebb, mint 208 millió levát kerestek. Így lesz az elvesztett bolgár pénz árán a német-bolgár külkereskedelem mérlege aktív. Ez a német gazdaságpolitika célja a Balkánon.

Ennek a gazdaságpolitikának természetesen politikai alátámasztást is adnak a németek, amivel elérik, hogy a bolgár politikusok továbbra is fenntartsák a kereskedelmi összeköttetést, habár az fenyegeti a nemzet gazdasági érdekeit. A vesztéséget pedig természetesen a bolgár dolgozó nép sanyal meg.

P. N.

Alfred Hübscher svájci lelkész: „Csupán kiáltozni és sírni — nem elegendő. De hallgatni bizonyos órákban: a bűnnel és hűtlenséggel egyenlő. Kiáltozni és sírátkozni, csupán panasztkodni — olcsó vállalkozás lehet. De hallgatni ma, amikor az isten és ember elleni esztkelenség Guernicát lakosaival együtt eltüntette a föld színéről, gyávaság volna, hallgatni gyalázat!”

Vigas z

József Attila

*Ne hadd el magad, öregem,
bőröd ne bízd kereskedőre,
ki elád felhőt az egen
s a földön telket vesz belőle.
Inkább segít a kutya szőre,
a teríthető betegen,
semhogy magát miértünk törje,
ki sorsunktól idegen.*

*Magának rág, mind aki rág,
a fogacskák azért fogannak.
S mert éhes rongy vagy, a fogát
elkoldulhatod-e a kannak?
Fázol. Hát mondd, hihetsz-e annak?
ki fűtve lakik öt szobát,
falain havas tájak vannak,
meztelen nők, meg almafák?*

*Hihetsz-e? Szagos kis dorong
édes szivarja s míg mi morgunk,
ő langyos vízben ül s borong,
hogy óh, mi mennyire nyomorgunk:
Ha pincéjébe szemet hordunk,
egy pakli „balkánt” is kibont!
Szivére veszi terhünk, gondunk,
Vállára venni nem bolond . . .*

*Bús jószág, ne vetéld magad!
Együtt vágunk a jeges télnek.
A jégből csak lucsok fakad.
de hú társ — éhezők kísérnek.
S ha most a tyúkszemünkre lépnek,
hogy lábunk cipőnkbe dagad,
rajtad is múlt. Lásd, ez az élet,
ne tékozzol bizalmadat.*

ÓLOMKATONÁK

A szubotcai Magyar Olvasókör ifjúsága december 16-án nagysikerű „Béke-est”-et rendezett. Itt közöljük Szegedi Emilnek, a „Béke-est”-en fenti címmel megtartott előadását.

Egy új világkatasztrófa végzetesen közeledő órájában ez a mi örömtelen nemzedékünk szeretne lefogni minden kezét, amelyben kés lapul, elcsittítani minden szívet, amelyben a gyűlölködés mérgei fortyognak, felnyitni minden vaksággal vert szemet, amelyben a bosszú gonosz fényei izzanak. Ez a vérben fogant és jajok között emberré serdült ifjúság a fenyegető pusztulásnak ebben az órájában szeretné, ha millió és millió megtisztult lélek vele együtt érezné és vele együtt kiáltaná ezt a szót: *béke!*

Béke az embernek! Béke a dolgozó világnak!

Békét szeretnénk, de ez a megtépzott és ezerszer megbecsületelt szó, hangzott-e már el keserűbb és hamisabb pillanatban a mainál, amikor a Jangce völgyében, Sanghainál és Nanking előtt japán szuronyok hegyéről sikolt felénk a megölt kínai anyák és gyermekek vére? Hangzott-e valaha is üresebben és szégyenteljesebben ez a szó: béke, mint ma, amikor Európa nyugatán már két éve vérét ontja egy nép, amelyet a föld nyughatatlan „dinamikus hatalmai” a történelem legszörnyűbb testvérháborújába ugrattak be? Van-e még értéke és értelme ennek a szónak „béke”, azután is, hogy a civilizáció nevében kiirtottak egy népet Afrikában?

Szabad-e béke-estre összegyűlnünk ma, amikor a föld két pontján dolgozik a puskatus és a karácsonyi kirakatokban ismét megjelentek az ólomkatonák? Erre a kérdésre a mi válaszunk csak ez lehet: hogy szabad is és kell is összegyűlnünk, hogy szemébe nézzünk a fenyegető rémnek és szerény erőnkkel, de lélekben bekapcsolódva a világifjúság hatalmas, zengő kórusába, együtt kiáltunk a késélesítők felé, hogy békét akarunk!

Nem titok és nem mondunk újat, ha rámutatunk ennek a kornak néhány nyilvánvaló és durva hazugságára. Ezek között a legdurvább és legelképezhetőbb szemfényvesztés a béke jelszava mögött folyó, elképzelhetetlen arányú fegyverkezés. A köszőrüköre méz csorog, de a kövön nem ekevasat, hanem rohamkést élesítenek. Nem múlik el diplomáciai találkozó, amelyen meg nem állapítanak, hogy a lelkeket békevágy tölti el s nem múlik el nap, hogy ne olvashatnánk ágyúkra fordított milliárdokról, légvédelmi gyakorlatokról, vagy új hadihajók ünnepélyes vízrebocsátásáról.

Hol az igazság?

Ha békét akarnak, akkor miért fegyverkeznek, ha háborút? akkor miért kell ostobának tartani az egész világot? Tegyük fel, hogy valóban mindenkinek békét akar, ezt kell hinnünk ugyanis. akár Roosewelt, akár Hitler nyilatkozatát olvassuk, mert a népek vezetői nem győzik ismételni, hogy minden gondolatukat, minden cselekedetüket a béke fenntartásának őszinte vágya hatja át.

Békét akar a világ demokráciája és békéről szavalnak a világfasizmus hangszórái is. Ezek szerint minden tökéletesen rendben

volna, nincs okunk kételkedni, de a tények mást mutatnak! Más-képen képzeled el a békét az egyik és másképpen a másik front.

Mi olyan békéért küzdünk, amelyben minden nép szabadon, gyanakvás, szorongás és rettegés nélkül fejlődhetik, ők olyan békére gondolnak, amelyben lennének elsőosztályú és felsőbbrendű nációk mindenféle privilégiummal és volnának horda-népek jog nélkül, pusztulásra ítélve. Az a béke, amelyért a világ ifjúsága küzd, a humánus tökéletes diadala, az örök emberi és embertestvéri béke; a másik béke, amely ellen felemeljük szavunkat, a hazugság, a vér, az erőszak, a gyűlölet a bosszú békéje.

Mi fegyvertelenül, nyílt lélekkel, az ember és szellemszabad-ság nevében, az emberi egyenlőségbe és igazságba vetett hittel, miértünk és az utánunk jövőkéért, vér nélkül, de izzásig hevülve küzdünk az emberhez méltó békéért... — ők vérrel és vassal hadakoznak, ők csikorgó foggal, mosolyogva, álcázott szavak és elkendőzött gondolatok leshelyei mögül rohamkéssel és mérges gázzal akarnak békét teremteni a földön, de nem a mi békénket, hanem csak az ő békéjüket, amely nekünk nem béke, csak nekik az, nekünk nem megnyugvást és nem emberméltóságot hoz, hanem a test és szellem nyomorúságát, — az ember igazi, ujjongó, építő békéje helyett a börtön halálos csendjét és a golyószóró ember-telen erkölcsét. Ők egy nép békéjét akarják, mi minden népét és minden emberét. Mi úgy harcolunk a békéért, hogy megmutatjuk mindenkinek a kiontott vér hiábavalóságát és a sebeket, amelye- ket ma is viselünk, testünk és lelkünk rongyain... mi centiméter- ről centiméterre egymás felé vezetjük testvéri ölelkedésre a keze- ket, amelyeket a gyűlölet négyesztendős tobzódásában elszakított- tak egymástól... — ők a békét vassal és lángszóróval, a gyűlölet új vallásának hirdetésével, az útjukban állók elpusztításával, a til- takozó emberi lelkiismeret elnémitásával, az emberméltóság meg- gyalázásával, a puskatus kényszerével, a faji felsőbbrendűség hazug és ostoba ámitásával, életek árán akarják elérni.

Mi azt hirdetjük, hogy mindenkinek helye van a nap alatt, mindenkinek joga van az életre, mindenkinek joga van a haladásra és a boldogságra... — ők azt mondják, hogy csak kiválasztott fajtáknak van helyük a nap alatt, csak nekik van joguk az életre, csak ők szereztek jogot az uralomra és boldogságra.

Mi minden ember békéjéért küzdünk, akár sárga, akár fekete, akár keresztény, akár zsidó, akár konfucianus... — ők csak a maguk békéjéért harcolnak! A mi békénk mögött felég és kipusz- tul a gyűlölet, az ő békéjük nyomán újra kihajt és felburjánzik a háború...

Ime: két út van!

Az ifjúság, amelyre még nem ragyogott a nap, amely keserű- ségben fogant, apátlan nyomorúságban, testi és szellemi züllésben, levegőtlenységben és egy új szellemi barbarizmus pincehomályában serdült emberré — tudja az utat! A mi ifjúságunk, ez a szeren-

cséllen ütköző-generáció ki akar szabadulni a vér és vas fojtó mitoszából, a gyűlölködés és a háború hinárjából és fel akar törni a szabad emberi életbe. Ezt a célt csak úgy érheti el, ha erősen, egymás mellett, együtt az egész világ demokratikus ifjúságával szembe fordul a „dinamikus késköszűrűlők” frontjával és soha sem szűnik meg szóval és tettel hitet tenni a béke, a haladás és az embertestvériség eszméi mellett.

Arra a kérdésre szeretnénk még válaszolni, hogyan kell küzdeni a békéért, mi a mi feladatunk, mi a társadalom feladata ezen a fronton?

Tudnunk kell mindenek előtt, hogy a gyűlölet, a bizalmatlanság az embereket, társadalmakat és nemzeteket elválasztó falak sohasem láthatók igazi mivoltukban. A gyűlöletet elegánsan csomagolva terjesztik azok, akik hasznot remélnék a gyűlölet uralmából, a bizalmatlanságot illatosítva szűrik be a lelkekbe, akiknek szükségük van arra, hogy bizalmatlanság töltse meg a lelkeket, az elválasztó falakat délibábos színekre festik azok, akiknek fontos, hogy az ember fejfel rohanjon ennek a falnak... — Az öntudatra ébredt és kötelességekre érett fiatal nemzedéknek ismernie kell azokat, akik a világot szüntelenül mérgezik és azt, amivel megmérgezik. A mi kötelességünk az élők és az utánunk következő generációk érdekében kibontani a gyűlöletet cifra csomagolásából, a mi feladatunk a pusztító bizalmatlanságot kitergetni és fertőtleníteni a lelkeket, a mi kötelességünk ledönteni az embereket elválasztó falakat.

A világ ifjúsága számban és erőben iszonyú hatalom, ha mindenki megteszi kötelességét a békéért.

Szóval és tettel, a világosság terjesztésével, a szeretet propagandájával, a fojtogatásra nyúló kezek leszerelésével, a szellem mérgeinek közömbösítésével, az emberi szolidaritás érzésének fejlesztésével, a fajok, felekezetek és nemzetek közötti gyűlölet eloszlatásával, a gyűlöletforrások kiirtásával, a közös érdekek és célok tudatosításával, a szabadságjogok szüntelen őrzésével, a kultúra és civilizáció javainak egyenlő és igazságos elosztásával, a tudatlanságukban egymás ellen acsarkodók felvilágosításával, az emberideálok szakadatlan hangoztatásával, az emberi méltóság és jog soha meg nem szűnő, konok védelmezésével és a háborús hazugságok kiméletlen leleplezésével kell küzdenünk a békéért.

Nem ágyút akarunk, hanem alkotó munkát, nem mérges-gázt akarunk, hanem napfényt, nem frázisokat és mitoszokat akarunk, hanem igazságot, nem feketeinget, hanem emberséget, nem gyűlöletet, hanem szeretetet, nem mankót, hanem kultúrát, nem tömegsírt, hanem kenyeret, nem Mein Kampfot, hanem szabadságot, nem háborút, hanem békét, nem meghalni akarunk semmiért, hanem élni akarunk — mindenkiért!

Karácsony lesz megint...

Keleten, az európai példákon felhízalva, a gyűlölködő telhetetlen japán hódításvágy most fojtogatja Kínát. Európában harci-kürtöket fújnak a vér-mitosztól szédült „totális hatalmak”, a Pireneusok mögött vér ömlik, egy szabadságát és méltóságát védő népnek a vére, Keletafrikában már halálos, mély csend van a harcok helyén és kiméretlenül dolgozik a korbácsos civilizáció és a világ bazárjainak karácsonyi kirakataiba ismét bevonultak az ólomkatonák. Vajjon adhat-e a nürnbergi játékarúgyár mást karácsonyra azoknak a csecsemőknek a kezébe, akiket a lövészárkok számára foglalt le a totális úr? ... Az ember riadtan és borzongva jár ebben a nyugtalanságban, mert valahol hasadoznak a lövészárkok, felnyög a föld és felbűfögnek régi vérmezőkön a néma tömegsirok . . .

Szívünkre tesszük kezünket és kiáltjuk: Nem akarunk háborút, nem akarunk gázhalált, nem akarunk hadiárvékat, nem akarunk hősi halottakat, nem akarunk többé korpakenyeret . . . Mi élni akarunk . . . A mai ifjúság és a holnap ifjúsága, a világ egész, gyönyörű fiatalsága élni és dolgozni akar. Nem kiemelkedni, hanem a világ minden népével felemelkedni akarunk az emberlét színvonalára. Nem rombolni, építeni akarunk!

Békét akarunk!

Békét az embernek és békét a dolgozó világnak.

Szegedi Emil.

VILÁGSZEMLE

1937. a köztársasági néphadsereg terueli győzelmének jegyében zárult. A spanyol polgárháború, melyben a lázadók már a maguk kezében látták a győzelmet, egy csapással más képet nyer. A felkelők hónapokon át jelzett „döntő” offenzívája helyett a köztársaságiak előnyomulása következett be, mely nemcsak a felkelők legelőbbre tolt pontját juttatta a köztársaságiak kezébe, hanem Francót arra kényszerítette, hogy egy számára kedvezőtlen frontszakaszra rendkívüli erősítést küldjön.

A spanyol népfront szívós szervező munkával teremtette meg új hadseregét, mely ezt a győzelmet kívívta. Teruel, a régebbi brunetei és belchitei diadalmas összecsapások után, újabb bizonyítéka annak, hogy az 1937-es év meghozta Spanyolországban a védelemből a támadásba való átmenést. Az ellátási nehézségek, a külföldtől való elzártság, a Francót támogató egyoldalú beavatkozás ellenére győztek a köztársasági csapatok. Teljes diadaluk — Franco megsemmisítése — annál gyorsabban eljön, minél hamarabb vége lesz a benemavatkozási komédiának.

Sajnos, ennek még nyoma sem látható. Karácsony hetében a londoni bizottság még mindig az önkéntesek visszavonásával foglal-

kozott és újabb módokat eszelt ki, hogy a benemavatkozásról való döntést ismét elodázza.

Mindez igen jellemző az európai helyzetre, melyben a demokratikus hatalmak napról-napra újabb bizonyítékát adják határozatlanságuknak, a békének a fasiszta támadókkal szemben való megvédése ügyében. Egészen példátlan e tekintetben két állam magatartása, melynek a német mozgósítási tervekben a Franciaország elleni felvonulási terület szerepe jut. A belga kormány Eupen—Malmedy határterületen, ahol erős német kisebbség van, többezer hektár vasérctelepet adott el egy német bányatársaságnak. Belgium tehát kész nyersanyagot szállítani Kruppnak az eljövendő támadás részére. — Patyn, az új holland külügyminiszter még tovább ment: azt az indítványt tette, az u. n. Oslo-államoknak (Belgium, Dánia, Svédország, Norvégia, Finnország), hogy tegyenek lépéseket a nagyhatalmaknál az olasz impérium elismerése érdekében. Kétségtelen, hogy a kezdeményezés Londonból indult ki s Hollandia, amelyet Európában Németország, ázsiai birtokain pedig Japán fenyeget, odakölcsonzi magát egy ilyen lépéshez. Ez is azt bizonyítja, hogy a demokratikus államok reakciós tökései mennyire hajlandók feláldozni még a legsajátabb érdekeiket is a faszizmussal való megegyezés céljaira.

Nagy csalódás érte azokat, akik abban reménykedtek, hogy Delbos, francia külügyminiszter kelet- és középeurópai útja csökkentí a háborús úszítók befolyását. A Népfrent-kormány minisztere nem a békeszerető francia nép lelkéből beszélt Varsóban, Bukarestben, Beogradban, különösen pedig Prágában nem. Eljárása inkább a londoni City képviselőinek magatartására hasonlított. Bukarestben felült Antonescu, volt külügyminiszter ígéreteinek. A romániai választások előestéjén súlyos csapást mért az ottani demokratákra azzal, hogy az ellenzéki parasztpárt vezérének, Maniunak személyében megszegyentette őket s nem tárgyalt Titulescu, volt külügyminiszterrel, a francia-román megegyezés leghűbb képviselőjével. Ezzel szemben nem fukarkodott Prágában elfogadhatatlan tanácsokkal a Németországgal való megegyezés tekintetében. Prága e napokban éppen a Németországgal való „sajtóbékéről“ tárgyal, amely praktikusán azt jelenti, hogy befogják a csehszlovákiai németnyelvű antifasiszta sajtó száját.

Delbos Közép- és Keleteurópa minden demokratikus és a Népfrent Franciaországában reménykedő embere részére csak csalódást hozott. Rövidesen meg kellett győződnie arról, hogy az az optimizmus, mellyel utazása eredményeiről odahaza beszámolt, teljesen jogosulatlan volt.

Még nem is ért vissza Párisba, midőn kitűnt, hogy a béke és a kollektív biztonság elleni támadás újult erővel folyik tovább. Motta, fasiszta svájci szövetségi tanácsos tudtára adta a Népszövetségnek, hogy Svájc kilép, ha a Népszövetség bármilyen lépésre szánná el magát a támadók ellen. A Beck—Rydz-Smigly lengyel kormány is ugyanezt tette.

Delbos és megbízói optimizmusára kétségtelenül a romániai

fasiszta államcsiny mérte a legnagyobb csapást. A parlamenti választásokon Tatarescu fasisztabarát kormánya csúfosan megbukott. Minden hagyományos választási csalás és a demokratikus ellenzékkal szemben alkalmazott legélesebb terror segítségével sem sikerült összednie azt a 40 százalék szavazatot, amelyre a román választói jog szerint szüksége volt, hogy többsége legyen a parlamentben. Csak-hogy a fasisztabarát Tatarescu megsemmisítő vereségéből nem bontakozott ki a demokratikus erők győzelme, mert ezek szétforgácsoltan mentek a választási küzdelembe; a nép állásfoglalása a Hitler-barát uralkodói körök és Tatarescu ellen ennek ellenére is nyilvánvalóan kitűnt a választásokon.

A király Goga, fasisztavezért bízta meg a kormányalakítással, akinek pártja a szavazatoknak mindössze tíz százalékát nyerte el. Delbos látogatása után tizennégy nappal Románia olyan kormányt kapott, melyet a Hitler-sajtó teli torokkal üdvözöl s melynek — kijelentései szerint — egyik első külpolitikai lépése az olasz imperium elismerése lesz. Ez igen rossz bizonyítvány Delbos számára.

*

Távolkeleten a japánok még mindig haladnak. Nanking után bevették Hangcsou kikötőt, ugyanakkor azonban északon súlyos visszaesést könyvelhetnek el. Nanking bevétele és a japánok további előnyomulása egyáltalán nem törte meg a kínaiak ellenálló erejét. Vang Tszin Vei, a Koumintang elnöke lemondott. Ő volt a kommunisták egyik legelkeseredettebb ellensége és Japán támogatója. Csudet, a vörös hadsereg neves szervezője, a legendás alakot kinevezték az északi front parancsnokává. Az anti-imperialista front mind szélesebb alapokon működik és az összefogás mind eredményesebb ellenállást biztosít.

Időközben Japán belső nehézségei növekedtek, ami a katonai-fasiszta diktatura elmérgesedésére vezetett. Szuetszugu tengernagyot kinevezték belügyminiszternek. Működését azzal kezdte, hogy betiltotta „Japán proletártömegpártját“, letartóztattatta annak többszáz tagját, köztük Tokió munkásvezérét és képviselőjét, Kato Kandziót.

Japán kénytelen volt az USA és Anglia ellen irányuló provokációjáért bocsánatot kérni. Ezzel a két hatalom még nem elégedhetett meg. Csakhogy Anglia és Franciaország megtagadták a közös akcióban való részvételt és lehetetlenné tették Roosewelt elnöknek, hogy tovább menjen a fenyegetőzésnél.

*

Évtizedek óta a titkos választójog a magyar dolgozók egyik legfontosabb követelése. Valahány szabadelvű és demokratikus párt létezett ez idő alatt, mind zászlajára írta a titkos választás jelszavát. Még a demokrácia ellenségei is gyakran ígérték — perszé nem őszintén — mert tudták, hogy milyen mély gyökeret vert a titkos választások utáni vágyakozás a magyar dolgozó rétegek lelkében.

A Darányi-kormányról sem volt feltételezhető, hogy — minden ígéretése mellett is — igazán demokratikus választójogi reformot fog

végrehajtani. A kormány megígérte — a tömegek érezhető nyomására — hogy az új törvényt még a mult év folyamán benyújtja a képviselőháznak, ami december 30-án meg is történt.

A törvény elfogadásával — a budapesti „Népszava” szerint — Magyarországnak lesz a világ legbonyolultabb titkos választási rendszere. Háromféle választás lesz, kétféle választójog alapján. A leglényegesebb azonban az, hogy a hét legnagyobb magyar város ipari munkássága csak egyszer választ, míg a vidéki városok és falvak gazdagabb rétegei kétszer jogosultak, sőt kötelesek választani. A magyarországi törvényhatósági választásokra elég jellemzőek a nemrég lezajlott pesterzsébeti választások, ahol a város 70.000 lakosa közül mindössze 10.358-nak volt választójoga (s csupán 6148-an szavaztak le, mert a választói névjegyzék alapjául az 1930-as összeírást vették, azóta pedig számos választó elköltözött). Ugyancsak Pesterzsébeten a parlamenti választásokon mintegy 27.000 polgárnak volt választójoga. Az új törvény szerint 10.358 községi választó kétszer fog szavazni, a többi csak egyszer.

Mindezekből az „újításokból” kitűnik, hogy ha a javaslat tényleg törvénné lesz, akkor a magyar nép még eddigi csekély befolyását is elveszti az államvezetésre. A demokratikus parlament helyett átlparlamentárizmussal takargatott diktatúrát léptetnek életbe. **Sz. Á.**

FIGYELŐ

A Nobel-díj büszke örömhulláma még mindig nem mult el Magyarországon. Tudós professzor Szent-Györgyi változatlan attrakció. Előadótermekben és jégpályákon egyformán tolonganak körülötte az emberek. A Szalasiak és Kémeri Nagy Imrék hepciáskodása idején ez bizony nagy eredmény. A tudománynak is van ime népre ható melege és nemzet lelkesítő kisugárzása. És nem kell hozzá sem Gyula diák, sem Turul-táborozás, Rothermere is otthon maradhat és a turáni álmok is elpihenhetnek. Tudomány és emberség magas hatványa lehet csak az igazi nemzet-kifejezés. Totalitás, melyhez fegyvernek, ökölnék és vérnek semmi köze, mely ép azért elherdálhatatlan népvagyon és nemzetösszegező eredmény. Eredmény, melyre a világ felfigyel. Kölcsönhatás, mely termékenyít, vagyon, melynek többé nincsenek határai, tulajdonjogi kötöttségei, mert mindenkié. Szent-

Györgyi Nobel-díja magyar öröm, de ezt az örömet a világ hozta és adta viszonzásul és elismerésképen azért, amit a magyar tudomány és emberség ajándékozott a világnak. A Nobel-díj Magyarországon tiszta és makulátlan örömhullámot eredményezett: tisztító és termékenyítő hatást. Nem lett belőle tehetetlen fájdalom, sárbataposott gyalázat és acsarkodás szabad prédája. Emlékezzünk: a Nobel-díj, mely ma mellveregető és lelkesítő magyar öröm, tavaly „dinamitnál rosszabb rossz” volt. Ma a piedesztálon magyar férfi áll, kinek tudománya jól esőn egybeesik emberségével. De az öröm kötelez: aki fejest ugrik belé, az mást nem akar tudni, látni. És így nem értheti, hogy az örömből fájdalom is lehet, gyalázat és némaság. Gondoljunk arra a férfira, akit a Nobel-díj tavaly állított a piedesztálra — tudomány és emberség, bátorság és elkötelezettség szik-

rázó makulátlanságát — és akit ember-
telenség durva gögje lefricskázott onnan
hazaárulásba, gyalázatba és szabadulás
helyett még raffináltabb börtönbe. Ne
feledkezzünk meg Ossietz-
kyről! És ne feledkezzen meg főképp
a magyarság, mely ma egy olyan öröm
hullámaiban fürdik gondtalanul, melyet
Ossietzky rabtartói szennyes áradattá
hazudtak. Nobel-díj és hazaárulás ma
Németországban a Führer parancsára —
egyjelentőségű fogalmak. Szent-Györgyi
esetében a magyarság tehát annak a szel-
lemnek ellentétében részesült világ-
felfigyeltető kitüntetésben, melyet ma
Magyarországon — miniszterelnöktől le-
az utolsó nyilaskeresztesig oly szolgálai
módon igyekeznek utánozni és meg-
tapcsolni! — A Szent-Györgyi okozta
tudományos öröm és a Hitlerimádat agy-
sötétítő demagógiája a tűz és a víz ösz-
szeférhetetlenségével zárják ki egymást.
Aki a kettőt összekeveri, meggyalázza
és így hatálytalanítja a Nobel-díj okozta
magyar örömet, mely csak a fasizmus
dacára és Hitler ellenében lehet tényle-
ges magyar vagyón: elherdálhatatlan. A
Nobel-díj örömcsovája utat világít: a
magyar jövőakarás csak a fasizmus, csak
Hitler ellenére lehet tiszta és makulát-
lan eredmény. A Nobel-díj nem „dina-
mitnál rosszabb rossz”, de szemtépő re-
fektor, mely Szent-Györgyi alakjában a
tudóst és embert vetíti a szervezett bar-
barizmus szigetelésére. Aki az öröm fé-
nyénél nem látja meg a béklyózott igaz-
ságot: a véka alá dugott és meglopott
Nobel-fényt, az örömben keserűsége
fog ébredni. Amikor Szent-Györgyit ün-
nepeljük, ne feledkezzünk meg Ossietzky-
ről. Csak így együtt, egyvonalban és
mindkettőt vállalva lehet az öröm elkö-
telezettség és így eredmény a barbariz-
mussal szemben. Csak így lehet a ma-
gyar jövő a világ ügye és gondja és nem
a fasizmus és német csizmák utolsó
kapcarongya! A Nobel-díj magyar örö-
mét a nemzetközi tudományos kutatás

tette lehetővé, az a szolidaritás, melyet
Szent-Györgyi példaként állított a ma-
gyarság elé. A Hómanok Rustimitációi
ugyanakkor csak a magyar szolgaság
rettenetét vetíthetik. A magyarságnak
csak a Szent-Györgyi és Hómanok kö-
zött lehet választani, ahogy a világeb-
beriség is csak Ossietzky és Göbbels kö-
zött választhat: a világgá szabadult ha-
zugság és az elnémitott Nobel-díjas fogoly
között, akiről el kell feledkezni, akit le-
kell jártni, elhallgattatni, csak azért,
mert tudása és embersége felfedezte ko-
runk kórokozó bacilusát: a német fasiz-
must. Ne feledkezzünk meg Ossietzky-
ről! A Nobel-díj magyar örömhullámain
lopjunk fényt a sötétségbe és köszönt-
sük a néma foglyot: a meglopott tudást
és a megalázott emberséget.

Fábry Zoltán.

Erdély felfedezése. (Erdélyben
íródott ez a cikk, erdélyi magya-
roknak okulásra, figyelmeztetőül, —
de tanulhatunk belőle mi is vojvo-
dinaiak.)

Két vadló erdélyi falukép gomolyog
bennem. Könnyeztet, mardos, mint
nedves fa, nyitott tűzhely füstje.

Finom megilletődéssel egy kallódó
szilágsági falut rajzolt meg Kovács
Katona Jenő a „Korunk“ novemberi
számában. Csendes mozdulatok rezge-
nek a képen. Báránybörgalléros legé-
nyek jönnek-mennek, betegesen lágyak,
huszéves korukra nem győzik magu-
kat levegővel. Felemelik a kék por-
festékkel befestett kis deszkakoporsót
a faragólábról, jajveszékélő anya kap-
kod a távozó után Bogdánd a pepecs-
járvány kis áldozatait temeti. A kép
vigasztalan sárba vész. Apró földsavok
táncolnak egymásba, agyagos halmok
közt elsüllyed a nap s az író felzokog:
ki a felelős a kis Lencik, Bálintok és
Rózsák pusztulásáért?

Mínta titkos törvény járná keresz-
tül-kasul fiatal értelmiségünket: a
„Hitel“ új számában is rejtett falu, is-

meretlen Erdély valóságába nyit az író, Bözödi György falurajza zsarátnokot csap a szemünk közé. Szívünk akad el a testvérgyűlöletre gyúlt székelly falu látványától. Erdők, hegyszakadékok kavarnak a képben, mély völgyben egyetlen utca. A piaci Unitárius Boltban méricskél, küszködik a ravai pap. Konokul begombolkozott gazdák közt só, cukor, petró-eum és pálinka jövedelméből őrzi egyházát s a magyar iskolát. A bíró jön szembe. Felszegi a fejét, nem köszön. Halálos ellensége a papnak. Rágalom, feljelentés, emésztő ármány harapódik a csendben s valaki a pappártiak közül elkeseredetten kitör: „Eleget kínzott minket, nem tudnám sajnálni, ha akármilyen kínok közt látnám!” Akit átkoz, tulajdon öccse volt, a rideg bíró.

Egyidőben tárja elénk adatait a „Korunk” és a „Hitel” fiatal írója Közössen kondítják meg bennünk a lelkiismeretet. Valóban: a közelet kérdései közt hányódunk, elméleteket vitatunk meg, terveket fogalmazunk s hitvallásba sűrítjük álmainkat — közben pedig ismeretlenség borul külvárosainkra, országutak sajátos élete kanyarodik hegyek és mezők felé, eldugott falvak pislákolnak a homályban, tömegek kallódnak hangtalanul. Szűk látókörünkön kívülrekedt történések rengetegéből villan fel a riasztó jelkép: a bogdándi gyermektemetés és a parázsló ravai harag. A két író átvágott az agyagos földeken, át az erdősegen, figyelt, tapasztalt s most egy másik, valóbb világból szól bele üresen zörgő dolgainkba.

Iratlanul is ránkmered az írói felelősségrevonás: ismerjük Erdélyt? A valósághoz szabjuk szándékainkat? Egy másik világ, más Erdély, más falu, más város mozdul, bomlik s alakul szokványos képleteink alatt. Tudunk-e róla?

Egészségesen szervesülő új kisebb-

ségi közeletünknek aligha lehet különb feltétele, mint a néptömegeink helyzetét s mozgásait tárgyilagosan felmérő erdélyi magyar társadalomrajz. A budapesti fiatal írónemzedék nagyarányú kezdeményezéséből, a „Magyarország Felfedezése” könyvsorozatból új magyar szellemtörténeti szakaszra nyílik kilátás: világnézeti elvakultság helyett a leplezetlen valóságközlés oszt igazságot s túl szűk pártoskodáson, túl önös kortesfogásokon, józan helyzetfelismerés szabja ki a széles népi feltörekvés távlatait. Ám valósuljon meg Kovács Katona Jenő és Bözödi György úttörő példájából a nálunk is új történeti lehetőségeket nyitogató „Erdély Felfedezése”-könyvsorozat.

Bizonyára nem véletlen, hogy a felfigyeltető két falurajz két különböző s közönségesen szembenállónak is minősített elméleti folyóirat hasábjain jelent meg. Aki népert sír, népert felelős, előbb-utóbb mindenünnen eljut a látszat közeletünk alatt kavargó másik világhoz, felismeri és vállalja a népet. A Vásárhelyi Találkozó is felelősséget tudatosított, felelősséget ama másik, ama ismeretlen Erdéllyel szemben és így bizonyára részes benne, ha a valóság őszinte bevallásában összhang támad egymástól elütő fórumokon. A Vásárhelyi Találkozó ígét el lehet azonban kenni, a megegyezés szétmagyarázható s az összhang odavész. Mielőtt ez bekövetkeznék, új kisebbségi közeletünk ígétét alá kell támasztanunk a népsors és a népi érdekek faluról-falura, városról-városra történő gondos számbavételével. Erdély közös felfedezése a maga őselményyszerűségével meggyőzőbben bírhatja rá fiatal értelmiségünket egy harc-os férfielelet történelmi összetartására, mint a legszebb szavak.

Fáj a két kép: Bogdánd sípoló tüdejé, satnya legényei, Rava megha-

sonlása. Ez a temetői gyász, ez a pártos gyűlölet fokozódjék százszorosára, ezerszeresére Erdély Felfedezésében? Kovács Katona Jenő és Bözödi György vészharangot húzott meg, hogy ama valóbb világ veszedelmeire figyelmeztessen. Akad azonban más falu is. Elkísértem a kolozsvári kőműveseket egyik szombat este a hegyen át, haza falujukba. Jártam ott a kultúrházban, amit közmunkákból együttlé épített gazdákör és szakszervezet. Néztem boldog örömmel: uradalmat vásároltak a földművesek és kőművesek s a ledöntött várkastély anyagából ötven új családi ház épül. Hiszem és vallom: amennyi abban a másik Erdélyben a nép fogyatkozása, annyi a nép feltörekvő igérete is.

Fordul, változik, másul a kisebbségi magyarság. Itt még a bomlás gyásza, ott már az új érvényesülés öröme. Erdély felfedezői találkozhatnak mindkettővel. Jaj annak, aki egyiket sem veszi észre.

Balogh Edgár.

Magyar kultúrest prágai katonáknak. A prágai Petőfi Sándor-kör azzal a célkitűzéssel alakult meg egy évvel ezelőtt, hogy az ottélő magyaroknak kultúrális szükségleteit kielégítse. Ebben a törekvésében természetesen nem feledkezik meg a Prágában szolgáló nagyszámú magyar katonáról sem, akik két éven keresztül el vannak vágva a magyar kultúrától. A kör vezetőségének ezt az igyekezetét siker koronázta s a prágai helyőrség parancsnokságával folytatott tárgyalások eredményeképpen december 13-án a „Mestanska beseda” nagytermében kultúrestét rendezett a prágai helyőrség magyar katonái számára. Az est műsorán a kör tagjai és szavalókörusa Bezruc, Woiker és Novomesky cseh és szlovák költők költeményeinek magyar fordítását adták elő, a magyarok közül Petőfi, Ady és József Attila verseit szavalták. A kör énekkara magyar népdalokat énekelt, részben tánckíséret-

tel. Szokolay Dóra zongorán játszott Novák és Bartók műveiből. A műsort néhány szórakoztató szám egészítette ki. Az est nagy visszhangot váltott ki egész Szlovenszko és Kárpátalja magyarságában.

M. N.

József Attila- emlékest Pozsonyban. A tragikus körülmények között elhunyt nagy magyar költő emlékére a barátok, hívők és olvasók szépszájú pozsonyi tábora december 14-én este ünnepi előadást rendezett. Az emlékestet a Magyar Demokrata Írókör taggyűlés keretében tartotta meg a Grémium kísértében a következő műsorral:

1. Bevezetőt mondott Vass László.
2. Balázs András József Attila-verseket adott elő.
3. Peéry Rezső az íróról tartott előadást.
4. Szalatnai Rezső felolvasása: Emlémények a költő versei olvasása közben.
5. Balázs András újabb József Attila-verseket adott elő.

Az Írókör emlékestjén vendégek nagyszámban jelentek meg.

SZEMLE

Vérző Kina és Titkos Kina. (Agnes Smedley és Egon Ervin Kisch könyvének olvasása közben) — Most már Sanghainál és Nankingnál csak Madrid van közelebb hozzánk és mind közelebb hordja felénk egy ázsiai tájfun, a Gobi-sivatagon át, a japán hordák bakancsszegát. A Távolság napja felettünk bontogaija megfélemlített fényét s mind közelebb görgeti hozzánk harci zaját Nippon. Kilépett medréről a Jangcse vize, melyen feleveztek a japán naszádok, hömpölyög a sárga víz, a berlini Unter den Linden-en át rohan — kürtszóra és rabdalra — s ahol egyesül a Tiberisszel, Róma falai alatt harsonázza egy új Középkor hajnalát. Madridot is elnyeli az áradat s habó, jól vigyázni, mert a Szent Pál székesegyház tornya

is a hullámok alá kerülhet. Modern hun hadak kelnek át a guggoló ös-Buddha földjén és már újra rázzák a fáradt Európa rácsait. Új bigottságok, új barbarizmusok boronálják a földet és ma már csak talán Páris az egyetlen szirt, mely dacol még az új Középkor kvártélyosai ellen, ott most készülnek döntő tusára, mert elborít mindent a bornirtság.

Új Középkor támad-e régi rémeivel, irdatlan sötétségeivel, vagy az Időnek még mélyebb tájairól kerekedik ez a Sárga forgószél, hogy európai testvéreivel Vasháromszögbe ékelje az előre menekelni kívánó emberiség homlokát? Új Középkor ez ököljoggal, útonállással, fegyveres bajnokok egyenlőtlen harcával az eke mögött lépdelő nép és a népek nyája ellen, új rablóromantika kora ez, hősietlen vitézi tornával, éposz nélkül, vagy glóbuszunk új felmérése kezdődött, lelkek felszántása új álpróféták hamis mágiájától, méreg száll fel a föld torkából, vagy most van születése új mithoszoknak? Talán új népvándorlás első hullámainak vagyunk kortársai és szemlélői Guernicával és Csapei-jel sújtva? Pusztuljon a férgese, csak a bajonetteknek van polgárjoga ebben az új népvándorlásban, keresni indul új vadászterületeket a meddőre igázott földek bujtatott serege. Nyilván új népvándorlás szekere-lovasa zajong a Távols-Kelet kapui előtt, Európa, Amerika riadt-vigyázva áll haptákban: sarkából akarja kiemelni a világot Japán ferdeszemű katonai klikkje, a fasizmus füstjétől bódult sereg.

Ű nem egyedül a sárga-tengeri szigetország. Az új Szentszövetség európai éllovasai új imperialista bibliái terjesztenek a világban. A politikai kőklerség legmagasabbrendű kitenyészettjei, az európai fasizmus két felelőtlen tiarása, a két illegitim pápa bodrozza a föld takaróját.

„Nyolc millió szurony hegyén viszi Olaszország a béke olajágát” — dübörögi

az ellentmondások, az immár klasszikus veretű politikai aforizmák tribunja.

A Győzhetetlen Háromszög, az olasz-német-japán törvényesített politikai viszony ázsiai ágastársa tettekre szebb, bátrabb, gyorsabb, mint az európai fasizmus gladiátorai. A mikádó egykori miniszterelnöke, Tanaka, ezt szépen meg is fogalmazta, imígyen: „Egész Kína meghódítása csak Mandzsúria és Mongólia meghódítása után lehetséges, — az egész világ meghódítása céljából pedig előbb el kell foglalni Kinát”. Ez, Japán úgy érzi, hivatása. Ilyen történelmi hivatást érez az olasz fasizmus, ugyanezt és ezenfelül faji hivatást és küldetést zúg a Rajna Hitler szerint. A fasizmusnak tervei vannak a világgal, az emberrel, a demokráciával, a szabadsággal, 1789 következményeivel és egyáltalán messze-menő terveket szövöget a te kontódra, ember. A fasizmus szaldóján csak nyereség lehet, a te egyenleged, olvasó, embertárs, polgártárs, elvtárs, tekintetes úr, bárki légy, a te számlád csak veszteséget mutathat a fasizmussal való találkozásban.

Kinát már darabolják, szeletelik Tanaka tervei szerint, kormányokat ültet Pekingbe a japán imperializmus, a Panay elsüllyesztése ugyan még sem sodorja Amerikát a Lusitania analogiájába, de a veszély itt van és ha fülünket gondosan a földre hajtjuk, már hallhatjuk a japán tankok vaspatáinak csattogását, Guernica megismétlődhetik más vidékein is a világnak. Baljós az égálja, a nyolc millió szuronyra tűzött olajág elhomályosítja az eget és agyat, — a szellem szedi sátorfáját és mint a hajótörött, keskeny lélekvesztőn menekül, vészjeleket próbál leadni, tollat ragad a szuronyerdőben és világítani próbál, hátha még nem veszett ki teljesen az ember, kiben él a humanizmus hite és reménye.

Élő lelkiismeretek bolyongnak szerte a világban és ahol városok gránátverte tüze égig seprí lángjaival a láthatárt, ott

apró tolluk gyertyalángjával mutatják az utat a menekülő Embernek. A francia Malraux után Agnes Smedley, a magános asszony írt könyvet Kináról, a vérző földről, amelyet Japán a „vörös veszélytől” akar megmenteni, „a kommunizmus ellen” harcol, — ezek a jelszavai és galád ürügyei a végső annekszió jogára. Kína szovjetterületein pedig a nagybirtokok kisajátítása után a hűbéri-jobbági kötelezettségek eltörlése volt a megvalósított munkaterv újabb foka, a mezőgazdasági technika fejlesztése korszerű kerekek felé, öntöző csatornák ásása, nyolcórás munkaidő bevezetése lelkeztette a „vörös” Kína lakosságát, azt a néhány tartományt, amely éveken át harcolt a Kuomintang ellen, az idegenek ellen és most harcol konokul a japán terjeszkedés ellen, nemzeti szabadságáért.

Erről a Kináról, a japán invázió előtti szenvedő, vérző Kináról ír ez a nagyon nagy asszony és író, Agnes Smedley a *Vérző Kína* című könyvében. Kináról mesél, az idegen hatalmak és a velük együtt dolgozó kínai elnyomók ellen lázadó új nemzedékről, a megfélemlíthetetlenekről, Kináról, ahol a legelszántabb hősiesség él és ahol a legtöbb hazaáruló himpellér és népfaló zabálja el a koldús kínai elől az életet. Olvassátok el könyvében a XII-ik fejezetet, áhitattal, mintha zsoldárt mondanátok, Lai In és Nan Ju történetét, Lai Inról, a kínai parasztaszonyról úgy ír, olyan lélekből sóhajtott szavakkal, hogy az éteri remegésű kínai versekre emlékeztet. „Nagy fekete szemében és az asszonyka egész testén valami leirhatatlan gyengédség, szinte elgondolkodás áradt. Csak ha közelebről megnézte az ember, láthatta, hogy testében egy új élet mozog, mely szerelemben foganhatott, mert csak az kölcsönözhet ilyen enyhe, elmerengő kifejezést az anya arcának.”

Milyen szép! Milyen tökéletes! Kész szobor!

Lai Int a férje küldte, egy vörös harcos, az ellenség sorain át kell jutnia.

Három Kuomintang-katona állja útját, három kínai férfi egy kínai asszony ellen. „Még érezte, hogy hajánál fogva valaki lehúzza a földre.” Amikor már meghalt, az egyik katona levitte Lai Int a folyóhoz, magasan meglöbálta és bedobta az áradatba. „Sötét hajzata úgy terült szét a víz felületén, mint az éj szárnya”. Kinában nem tudnak élni a szegények, a nincstelének, a megkínzottak — de halni tudnak. És harcolni is tudnak. Éveken át lappangó, permanens polgárháborút viselt a nép a hatalomtartók ellen, a Kuomintang-szervezet ellen, mert a Kuomintang elárulta Szun Jat Szent, az eszmét, a népet és épügy kizsákmányolja, mint a gyarmatosító idegen hatalmak képviselői. Egy birodalom ez, amelynek népe nem ura a földnek, víznek, víznek, rizsföldnek, dzsunkának és a folyamatok hallgató halainak. Permanens polgárháború dúlt Kinában a japán támadás előtt Csang Kai Sek uralmának megdöntéséért, mert hűtlen lett a Kuomintang Kinához, a holnap Kinájához, amelyért a nép felkelt harcolni. A könyv magyar kiadásához írt utószavát már a mostani háború idejétől keltezi, az északi frontról, ahol a vörös kínai és Kuomintang-kínai a végveszély közös sodrában együtt akarnak — a multat feledve — torlaszt emelni a japán hadigépeknek.

Egon Ervin Kisch ismeritek. Ő a száguldó riporter, a titkokat leleplező, a tőkés üzelmek ostora, a forrongó, *titkos Kináról* ír, amelyet távoli idegenek, mi, csak a misztikum ködében láthatunk. De Kisch biztos járőrvezető, jó kalauz, kóbor Odysseus, aki szüntelen az igazság pontjait keresi. Vele kell tartanunk, ha meg akarjuk ismerni a mai, tegnapi és holnapi Kína igaz arcát. A Wusung-erődöt és a textilgyárak kis proletárongyait csak az ő szemén keresztül ismerheted meg.

Olvassátok hát ezeket a könyveket, hogy megismerjétek a világot, melyben éltek és hol sirotokat ássa a fasizmus.

Fekete Béla.

Kongresszusi beszámoló. Az Országos Földmunkás-Szövetség Novisadon megtartott kongresszusa alkalmával megjelent egy könyv: a Szövetség kongresszusi beszámolója. A dolog mellett napirendre is térhetnénk, ha ez a könyv nem volna egyszersmind az ország gazdasági életének meglehetősen pontos analízise is, egyike a viszonyainkat tárgyaló legtökéletesebb szociológiai munkáknak. Az igénytelen külsejű broszura számos, igen értékes, ankétokkal és helyszíni vizsgálatokkal megerősített adatot tartalmaz, amelyek alapján pontos képet alkothatunk magunknak a jugoszláviai agrárviszonyokról, az agrárproletáriátus életéről és küzdelméről. A munka értékes anyagot szolgáltat a tudományos kutatásokhoz is és így nem mulaszthatjuk el egynéhány fontos adat kivonatolását és közrebocsátását.

Jugoszlávia lakosságának 82 százaléka él földművelésből. Ez a megállapítás azonban nem mond sokat, az óriási fontossággal bíró mezőgazdasági birtokviszonyok ismerete nélkül. A birtokviszonyokat tárgyaló rész zárata szerint az ország egész megművelhető területének *nagyobb fele* a birtokosok 5 százalékanak kezén van, míg a másik, *kisebb fele* felett osztozik a parasztság hátralevő 95 százaléka 133,500 birtokossal szemben 4,193.500 törpebirtokos áll. Az ország agrárviszonyaiban nyilvánvaló tehát az óriási osztályellentét. Míg az első csoportban egy családra átlag 170 hold föld jut, addig a másik csoportban alig 4 hold. Érthető tehát, hogy az ország összes parasztjainak ^{19,20} része a rendelkezésére álló földből a legelemibb életszükségeit sem teremtheti elő. A jelentés szerint ekkora aránytalansága a földmegosztásnak csak Magyarországon és Franco-Spanyolországban tapasztalható.

A birtokviszonyok további ismertetése során kiténik, hogy az óriási szegénysztály legszegényebb rétege, 492,000 család a földnek csak 4 százalékát bírja

és a családonkénti átlag 3,3 katasztrális holdat tesz ki. Magától érthető, hogy ide tartoznak azok is, akiknek semmi földjük sincs, éppúgy mint azok, akiknek az átlagnál nagyobb a földdarabjuk. A statisztika azonban azért vette ezeket egy számba, mert a jövedelem szempontjából egyforma a helyzete úgy a földnélküli földmunkásnak, mint az egészen kicsiny földdarabbal rendelkező törpebirtokosnak. Ez a kategória az egész parasztság 9 százalékát foglalja magában.

Ehhez a réteghez igen közel áll a másik, számbelileg sokkal nagyobb réteg, a tulajdonképpen kisgazdának nevezett, de valójában szintén törpebirtokosként kezelendő réteg, amely a parasztság 69 százalékát teszi ki, de az ország mezőgazdasága által nyújtott jövedelemnek csak 16,4 százalékát kapja kézhez. Egy család évi jövedelme ebben a rétegben nem haladja meg az 1000 — *dinár*.

A két fenti réteg az egész parasztság 78 százalékát teszi ki. Következnek a kb. 10 holddal rendelkező családok, amelyek a lakosság 10 százalékát jelentik és a kisgazdák csoportja, amely a parasztlakosság 6,5 százaléka. Az előbbieket egyévi átlagjövedelmét 1000—2000 dinárra, az utóbbiakét 2000—4000 dinárra becsüli a jelentés. Így fest a parasztlakosság 95 százalékanak birtokstatisztikája. Az összes felsorolt rétegek a megművelhető föld 49 százaléka felett rendelkeznek.

A parasztlakosság még hátralevő 5 százaléka jelenti a tulajdonképeni gazdák, földbirtokosok és nagybirtokosok osztályát, a vagyonos osztályt. Ez a termékeny föld 51 százaléka felett rendelkezik s miután családonként ebben a kategóriában átlag 170 katasztrális hold föld jut, természetes, hogy földjét bér munkások alkalmazásával műveli. Ide tartoznak a még létező többezerholdas nagybirtokok is, amelyeknek különösen Vojvodinában van nagy jelentőségük.

Az agrárreform alá eső nagybirtokoknak

csak 41 százaléka került felosztásra, még pedig igen mostohán. Vojvodina nincstelen földigénylőinek egyrésze kb. 3 holdat kapott. Sajnos ez sem maradt sokáig a kezében, mert a községtől rendszerint távolosó parcellán, annak kicsinysége miatt nem telepedhetett le, kocsí, ló és egyéb felszerelés híján a községből viszont nem tudta eredményesen munkálni. Eladta tehát a szomszédos gazdának, vagy nagybirtokosnak a parcellát. A törpebirtok tönkremenését determináló gazdasági okokat az agrárreform sem tudta megszüntetni.

Vojvodinában 550.000 mezőgazdasági bérmunkás él. Ebből 400.000 egész éven át, 150.000 pedig csak szezonmunkák (aratás, cséplés, kukoricatörés) idején keres munkát. Az előbbieket 100—120 napon keresztül részesülnek munkában. A nagyméretű munkaerőkinálat és a mezőgazdasági gépek alkalmazása miatt a munkabérek siralmasak. 1936-ban egy vojvodinai földmunkáscsalád évi bruttókeresete nem érte el az 1800—*dinárt*, ami azt jelenti, hogy a kb. öttagú családra családtagonként 360—*dinár* sem jutott egész évi létfenntartására. A városokba, gyárakba menekülő földmunkások keresete semmivel sem nagyobb.

A baj okait a jelentés elsősorban a tervnélküli gazdálkodásban látja, abban a termelési anarchiában, amely az egész tőkés termelési rendszert jellemzi. A mezőgazdasági gépek alkalmazása a munka viszonyainak megkönnyítése helyett a munkások éhenpusztulását okozza. A Vojvodinában alkalmazott 26247 darab mezőgazdasági gép 342.000 embert pótol, az aratógépek 160.000 embert tesznek fölöslegessé az aratás munkájában. Közben a világpiacon uralkodó, technikailag fejlettebb országok konkurrenciája mindjobban kényszeríti a fejletlenebb országok technikai előrelendülését. Vojvodinában pedig a mezőgazdasági gépek alkalmazása most indult meg. A mezőgazdaság mechanizálásával párhuzamosan megy

a mezőgazdaság kapitalizálódása is, ami a földmunkások munkanélküliségét még jobban emeli. Az óriási számban fel szabaduló munkáskezek a fejletlen iparban nem nyerhetnek munkát, tehát sűrűs tennivalók elmulasztása esetén az éhhalál vár rájuk.

Zárlatában a jelentés a birtokviszonyok igazságtalanságára mutat rá. Megállapítja, hogy az ország egész megművelhető területének egyenlő részekre való felosztása esetén sem nyújthatná a mezőgazdaság a lakosság 82 százaléka-nak biztos megélhetést. Ezért új területek feltörését, a kaszálók felszántását és a rétek kiszáritását, nagyszabású meliorációs munkák megindítását ajánlja. A közmunkák megindításával, utak és vasutak építésével, folyamok szabályozásával, valamint épp a meliorációs munkáknál a földmunkások, ha nem is mind, de jó részben munkához jutnának. Magában a mezőgazdaságban a munkanap és a minimális munkabérek törvényes megállapítását tartja szükséges intézkedésnek, mindehhez pedig a földmunkások teljes szervezkedési szabadságát és függetlenségét követeli.

A broszúra ezenkívül igen értékes adatokat tartalmaz a vojvodinai ki- és visszavándorlásról, a földmunkások osztályszervezetéről, életéről, célkitűzéseiről és ambícióiról. Mint a komoly osztálymozgalom egyik terméke és fegyvere, a jugoszláviai földmunkások nagyfokú intelligenciájáról és harckészségéről tanuskodik.

Kiss F.

Remenyik Zsigmond új könyve.

Remenyik Zsigmond új könyve, a „Téli Gondok” (Pantheon kiadás) ott folytatódik, ahol a szerző előbbi elmélkedő kötetét, a „Nagytakarítás“-t abbahagyta: a kételkedésnél, ami jelek szerint végső attitűdje az írónak a világgal. az emberrel és minden társadalommal szemben, mert hiszen az a társadalom, amely felé álmái egy-egy részen keresztül bekukkant és amelynek a képe Platon óta csak az

utópistáknak tárulkozott fel, az emberi jóság, „az ingathatatlan igazság és szabadság társadalmá” emberileg belátható időn belül nem is valósul meg. De míg a „Nagytakarítás”-ban Remenyik egy generális szemétdomb fölött mutatta be a szellem kötélrancát, ebben a kötetében már egy osztályozott és rendszerezett, szervezettebb világban takarítgat. A korábbi kötetéből sokszor majdnem cinikusan kirajzolódó anarhikus remenyiki szellem, nyilván legsikerültebb és legsikeresebb munkáján a „Büntudaton” keresztül nemcsak társadalmi, de szellemi gyökereihez is leérhet s amíg a „Büntudat” Remenyiknél egy sajátos és soha meg nem szólaltatott társadalmi réteg freskójává szélesült, a „Téli Gondok” elmékedései és bölcselő önmarcangolásai a mai magyar urbánus szellem görbe tükrében sugározódnak az olvasó felé. Remenyik vallja bár magát az európai haza gyermekének, ki hazátlannak érzi magát e földrész legjobb fiainak társaságában, kozmopolitizmusán félreérthetetlenül áthévül szűkebb hazájának és a magyar város szellemi emberének elfonnyadt társadalmi környezete, e végső dermedés havától borított és a pusztulás szelétől felkavart tájak, melyek számára az író csak végtelen szomorúság, a gyilkos gúny és a megvető gyalázkodás szavait találja. A gazdasági és társadalmi végpusztulás felett lebegő szellemi osztlás leírása azonban kétségtelenül pontosabb fogalmazást talál az írói fejlődés teljében elmélyülő nyelvezet, mint a szerző előbbi munkáiban, a hurokvonalban felépített terjedelmes mondatok kiforrott zamattal kínálkoznak és a kifejezés, a szó helyzeti, tehát költői értéke összehasonlíthatatlanul találóbb, mint a „Büntudat” előtti munkáiban. A kor változásait szenvedélyesen élő író, aki korát az elképzelhető leggyűlöletesebben megveti, egy jobb és emberibb kor utáni vágyakozásban, nem térhet ki a valószínűságnak és mindennapnak. E munkája

oldalain végig gázol mindazokon a zavarokon, amelyek ellentmondásoktól telten betöltik korunk utolsó évszakát, a hulló polgári rend telét. A rendeztetés közben, mindjárt az elején két olyan fogalomra botlik Remenyik, amelyek a „Büntudat”-ig nem szerepeltek polgárgyalázó szótárában: nép és haza. Amit tehát ifjúságról, háborús réműletről, irodalomról, hitről és pogány örületek feltámadásáról, az írók magatartásáról, a jövőtől való félelemtől és ezzel kapcsolatban magáról mond, nem független a néptől, helyzetétől, kilátásaitól, valamint attól a hazától, mellyel, mint maga is vallja, most volt csak találkozása s itt nyilván a „Büntudat”-ra gondol. Remenyik a téli gondok körüli kirándulásán, nyilván legrokonabb partnereivel, a felvilágosodás mestereivel társalog, de míg azok korunk hajnalán az emberi természet alapvető jóságába vetett hitből elmékednek egyénről és társadalomról, Remenyik, mintegy a történelmi fejlődés menetét igazolandó, e kor hunytán a gonoszságot teszi meg az emberi természet alapjául s ez ad neki jogcímet a tragikus bukás fölötti gúnyolódásra, válogatott, de izes szidalmakra, kiméretlen és kegyetlen ostorozásra. Ez a szemlélet gátolja egyben abban is, hogy e bukó kor zavarában egy születő új kor körvonalait is meglássa, amit végeredményben az a többség rajzol ki, amelynek vágyaiban, leszorított de elfojthatatlanul fellobbanó cselekedeteiben ott él egy emberibb, egy tisztességesebb, egy igazságosabb alapokból felépítendő kor igen pontosan felvázolt épülete. Remenyik szereti önmagát és olvasóját is meglepni, mint a jó film vagy az izgalmas szindarab s ebben is korának írója. Katasztrófa-érzését déli temperamentummal tudja elének robbantani és biztos vezetőként kalauzol gondolkodása szenvedélyes fordulatai között: pamflettista a javából. Ugy érzem, külön kell megemlékeznem a „Téli Gondok” utolsó fejezetéről, erről

az abszolút költői négy oldalról, mely Remenyik új írásai közül is kivágát. Érzésem szerint, ha Remenyik a „Téli Gondok”-at nem pamfletnek írja meg, hanem ennek a négy oldalnak a lírai atmoszférájába olvasztja bele új munkája vivódó szellemét, az utolsó esztendők egyik legszebb európai könyvét írta volna meg.

Mólinusz József.

K R Ó N I K A

— Mexicóban az eddig ismert szindikális organizációkon kívül, egy új egyesület alakult: a koldúsok szövetsége. Az alakuló közgyűlés memorandumot intézett a kormányhoz, melyben kéri, hogy gondoskodjék részükre a 8 órai munkaidő bevezetéséről, valamint rendes kereseti lehetőségekről.

— A „Corriere della Sera” értesülése szerint Alexandriában arab nyelven rövidesen megjelenik Mussolini írásainak összegyűjtött kiadása.

— Az angol koordinációs nemzetvédelmi miniszter szerint Nagybritania az 1913–14 években 77 millió fontot költött védelmi célokra; 1924-ben ezen összeg felemelkedett 113 millióra és 1937–38-ban pedig 278 millióra. A miniszter úgy véli, hogy az 1938–39-es költségvetési évben az angol fegyverkezési kiadások kb. 320–340 millió fontot tesznek ki.

— A csehszlovákiai szenátus pénzügyi bizottsága azon kívánságát fejezte ki, hogy a kormány hozzon törvénytervezetet egy „Massaryk intézet” építéséről. Ebben az épületben helyeznék el a felszabadító elnök könyvtárát is. A könyvtárban 110.000 könyv található. Úgy látszik, hogy az elhunyt elnök kb. 30.000-et elolvasott ezek közül, mert kb. ennyit látott el széljegyzettel.

— Dániában leszállították azon korhatárt, melynek betöltése a választásra jogosít. Régebben a 25-ik életévhez kö-

tötték, míg most már a 21-ik évben jogosulnak a választásra.

— A következő adatokon látszik legjobban a csehszlovák nehézipar konjunktuurája: a múlt évihez viszonyítva az ideai termelés szénben 49 százalékkal, kokszban 86 százalékkal, vasban 44 százalékkal és acélban 60 százalékkal növekedett.

— A canterbury-i érsek a napokban szentelt fel Londonban egy új házblokkot. Ez alkalommal beszélt a szegények lakásáról és megemlítette, hogy a lakáskérdés a legégetőbb problémák egyike.

— Az új svéd gázálarc-gyár befejezés előtt áll Stockholmban. A gyár kapacitása 10 000 álarc havonta. Ezek a gázálarcok kizárólag a polgári lakosság részére készülnek.

— Ez évben mult 50 esztendeje annak, hogy megjelent Zola nevezetes könyve: „A föld”, a falusi életről, mely a klasszikus-realisztikus irodalomba tartozik. Zola ezen könyvében a vidéki élet eddig ismeretlen részleteit tárta fel és igazi fényben mutatta az addig annyit dicsért „vidéki miliőt”, mely közben, sárban, dologban fulladozik. „A föld” a „Gil Blas” c. lapban jelent meg folytatásokban. Majdnem mindegyik párisi lap támadta Zolát és legélesebben a a royalista „Figaro”.

— 50 éve annak, hogy meghalt Eugen Potier, az első kimondottan proletár költő; legjobban arról ismeretes, hogy ő írta az „Internacionálé” szövegét.

— A Botič (bank-, biztosító-, kereskedelmi- és ipari-alkalmazottak szövetsége) kiadásában megjelenő „Glasnik” decemberi számában egy cikk szerint a nőtlen magánhivatalnok létminimuma 24.000 dinár évente, vagyis 2000 dinár havonta; a nős magánhivatalnok létminimuma pedig 40.800 dinár évente, vagyis 3.400 dinár havonta. Ezzel szemben a munkaadók kezdő hivatalnokot ritkán vesznek fel 300, 500 és 700, legritkábban pedig 1000 dináros fizetéssel.

— Az első délafrikai tanács, melyben a benszülőttek is résztvesznek, a napokban alakult meg Pretoriában, Délafrikában. Ezen tanácsnak nagyon széles munkaköre lesz. A tagok közül 12 benszülőtt és 6 európai.

— Az ideai répatermelés Jugoszláviában 318.000 tonna, azaz 57,41 százalékkal kevesebb, mint tavaly. Az európai cukorrépatermés 5,607,868 tonna. Ez 4,83 százaléknyi emelkedést mutat. Szovjet-országra ide termése 1,950.000 tonna volt.

— Az ideai és jövőévi finn cellulóze termést már megvették, különösképpen az USA kereskedői vásároltak nagy mennyiségeket.

— Az olasz újságok nemsokára majd csak 6 oldal terjedelemben jelennek meg. Az olasz ipar fél attól, hogy elfogy a cellulóze, melyre nagy szükség van a hadiiparban.

— Ma alig van német nehézipari gyár, mely behozatalra szorul. Annak ellenére, hogy a versaillesi békeszerződés szerint elvesztette vas- és acélgyárainak 33—45 százalékát, széntermelésének 25 és értepeinek 86 százalékát.

— Az angol kormány kb. 1 millió fontot költ naponta a fegyverkezésre.

— Több magyarországi kereskedelmi egyesület együttes akciót indított új áruházak felállítására ellen.

— Amerikai becslések szerint a világ gabonatermése Szovjetország és Kína kivételével 3803 millió bushel, a tavalyi 3544 millió bushellel szemben.

— Ez év április elsején lép életbe Indiában az u. n. Egyesült Tartományokban a prohibíció. Az alkoholérés tilalma csak a hinduk részére lesz érvényes.

— Angliában a munkanélküliek száma október 15-től november 15-ig körülbelül százezerrel emelkedett. Ez a legnagyobb növekedés az utóbbi években.

— A francia hadügyi kiadások 1937-ben 189 millióval (7 százalék) kisebbek az elmúlt évi hadügyi kiadásoknál. Ezért a hadügyi hitelek megnagyobbítását kérték, felemlítvén ez alkalommal, hogy pl. Olaszország több vízi repülőgéppel rendelkezik, mint Franciaország.

— A német kormány elhatározta, hogy jövőre megkezdik a Ruhrvidéket és a Balti tengert összekötő csatorna építését.

— A mexicói forradalom 37 éves évfordulója alkalmával a köztársaság elnöke, Cardenas, kb. 1,300.000 hektár földet osztott szét a parasztok között, San Louis államban.

— Az angol munkáspárt lapja, a „Daily Herald”, cikksorozatban foglalkozott Németország külföldi propagandájával. A lap szerint a német titkos propaganda költségei az elmúlt évben 250

Jelen számunktól kezdve minden számunkban egy szelvényt fogunk közölni, hogy olvasóink kívánságát lehetőségeinkhez mérten mindenkor teljesíthessük.

Szíveskedjék e szelvényt levágni és szerkesztőségünkhöz juttatni.

Fordíts!

millió márkára (körülbelül 4 milliárd dinárra) növekedtek. E pénz nagyobb részét Nagybritannia érdekei ellen irányuló célokra adták ki. Göbbels gigantikus külföldi propagandáját Bohle vezeti, aki az angliai Bedfordban született s így „szakértő” az angol ügyekben. Bohle-t 25.000 náci-ügynök és 2450 Gestapo-ügynök szolgálja a külföldön. A berlini központ 45 állam 548 náci-fióközlését ellenőrzi. 300 ujság áll rendelkezésükre. A lapok megvesztegetése szintén óriási összegeket emészt fel. A pénzügyi eszközök legnagyobb részét az éhezők támogatására gyűjtött „téli segély”-ből vonják le, Bohle állandó szubvenciót ad a külföldi félhivatalos német távirati irodáknak, a külföldi német iskoláknak, a külföldön utazó színecsoportoknak és zenekaroknak, továbbá azoknak a külföldi rádió-

állomásoknak, amelyek idegen nyelven a nácik propagandáját közvetítik.

— Az Egyesült Államokban a lapok kiírtak egy szimpátia-pályázatot a japán-kinai összetűzést illetően: 50 százalék amerikai Kína mellett nyilatkozott, míg 10 százalék Japán mellett és 40 százalék a semlegesség mellett.

— Chaplin, a világhírű filmművész, azt mondta, hogy azt megbocsájtja a német diktátornak, hogy hasonló bajuszt hord, hogy gyakran fotografálják, akár őt (Chaplint), de azt sohasem fogja neki megbocsájtani, hogy világszerte kifejtett hatásában nagyobb humorista, mint ő s többet nevetnek rajta, mint Chaplinen.

— Az USA katonaugyi minisztere kijelentette, hogy szükséges lenne az USA hadseregét 150.000 katonával és 14.000 tiszttel növelni.

Alkotások keretét, értelmét és értékét minden esetben alkotójuk emberi magatartása magyarázza.

Minden korban éltek gonosz és romboló erők, tébolyodott hatalmak és szemetet, förtelmeket kavargató ösztönök, amelyek ellen a szellem emberének kötelesség volt felemelnie szavát.

A szellem és az egyetemes emberiség érdekeinek valódi őrei sohasem is mulasztották el felemelni szavukat koruk gonosz indulatai ellen. Szavuk még most is hallható, át évszázadokon, át évezredekken, engesztelhetetlen csökönyösséggel ismételve tiltakozó, leleplező és felvilágosító, rábeszélő és tagadó tételeiket.

(Remenyik Zsigmond)

A jövő számban kérek egy cikket a következő tárgyról:

Név: _____ Hely: _____

Kor: _____ Foglalkozás: _____

Kérjük a válaszokat a következő szavakkal:
mindig — gyakran — ritkán — soha

	Olvassa-e	
I.	1. a falukutatói cikkeket? . . .	1.
	2. Vojvodina történetét? . . .	2.
	3. tudományos, gazd. cikkeket?	3.
	4. kisebbségről szóló cikkeket?	4.
	5. elbeszéléseket, (novellákat)?	5.
	6. verseket? . . .	6.
	7. a „Távoli országok” rovatot?	7.
	8. a világszemlét? . . .	8.
	9. a „Figyelő” rovatot?	9.
	10. a könyvszemlét? . . .	10.
	11. a Krónikát?	11.
	12. a lapmozgalmi (terjesztési) cikkeket?	12.
II.	Melyik cikket olvassa legelőszőr?	
III.	Melyik cikkből vagy cikkekből szeretne többet, bővebbet? . .	
IV.	Melyik cikket vagy cikkeket tartja feleslegeseknek?	
V.	Milyen új állandó rovatot tartana szükségesnek?	
VI.	Egyedül fizeti a lapot vagy hányan?	
VII.	Hányan olvassák még a lapját?	
VIII.	Rendszerint egymagában, vagy másokkal együtt olvassa? . . .	
IX.	Szükségesnek tartja-e a lap terjedelmének bővítését? . . .	

Név: Hely:

Kor: Foglalkozás:

U t a s í t á s :

Jelen kérdőívünkkel a szerkesztőség azon óhaja jut kifejezésre, hogy a lap irányításában az olvasók is résztvegyenek. Igazi kultúrakció csak az lehet, amelyben hozzászólásával, részvételével, kritikájával az olvasók tömege is hozzájárul. Hiszen a HID a jugoszláviai dolgozó magyar ifjúság szószólója.

Eddigi programunk inkább a szerkesztőség programja volt. A programnak most az olvasók programjává kell lenni. Épp ezért felesleges minden kérdésre udvariasságból „igennel” válaszolni, hiszen magunk is tudjuk, hogy munkánk sok kívánnivalót hagy maga után.

A válaszok rövidek legyenek, lehetőleg az ajánlott szavak segítségével. Ez megkönnyíti a válaszok beérkezése után a csoportosítást.

Mindenki válaszoljon! Ezen szám 1200 példányban jelent meg: ennyi választ szeretnénk kapni. Az olvasók ellenőrizték egymást, hogy mindenki válaszolt-e? A kitöltött íveket a terjesztőhöz, vagy egyenesen a szerkesztőség címére kell továbbítani. A kérdőív beküldését nem kötjük határidőhöz, szeretnénk azonban mielőbb megkapni azokat, hogy az új évben az általuk kifejezett óhajoknak megfelelően eleget tehesünk.

Még egyszer:

Mindenki válaszoljon!

A SZERKESZTŐSÉG.

Idegen szavak magyarázata:

- tájfut* — keletázsiai forró, romboló szél
Nippon — a japán birodalom régi neve
bornirt — korlátolt, szűkagú, bamba
kókler — szemfényvesztő, bűvész, komédiás
tiara — a pápa hármaskoronája
gladiátor — a római cirkuszi játékok alkalmával egymás ellen vagy vadállatokkal küzdő rabszolgák
permanens — állandó, folytonos, készenlétben álló
kuomintang — kínai polgári párt
dzsunka — kínai bárka
attrakció — nevezetesség, látványosság
totalitás — teljesség, teljes egység
piesztál — talapzat, oszloptalp, erkölcsi alap
imperializmus — világhatalomra törő politika
antiimperialista — elnyomatást ellenző
determinál — megszab, meghatároz
anarchia — zűrzavar
konkurrencia — verseny
mechanizáció — gépesítés
melióráció — termőföldek javítása, lecsapolás, öntözés stb.
ambíció — becsvágy
filantróp — emberbarát
illegitim — törvénytelen, jogtalan
Guernica — Baszk-föld szentvárosa, melyet Franco német repülői teljesen elpusztítottak
annexió — hozzacsatolás, bekebelezés
Odyseus — görög mondabeli király
milíó — környezet
patrióta — hazafi
gigantikus — óriási, rendkívül nagyméretű
Gestapo — német titkos államrendőrség
privilegium — előjog
humánus — emberiesség
barbarizmus — durvulkozás, nyersség, műveletlenség
mitosz — hitrege
frázis — szólás, üres beszéd, szóvirág
Mein Kampf — Hitler „Harcom” című könyve
Pirreusok — Francia- és Spanyolország határhegysége

Magunk között

Sütő András szrbobráni gazdálkodó, 23 lánca föld, egy tanya és egy szép ház tulajdonosa, 74 éves korában, 1937 december 9-én, rövid, súlyos betegség után elköltözött az élők sorából. Követésre méltó elhunyt polgártársunk élete. Egész életén át az igazságért és a nép jogaiért küzdött. Bármiféle szociális kérdésről volt szó, mindig előljárt azok között, akik szellemileg és anyagiilag készséggel a jó ügy szolgálatába szegődtek. Embertársaival szemben mindig a legnagyobb felebaráti szeretetet tanúsította. Dacára, hogy kigazda volt, a kigazdatársadalomban nem örvendett olyan népszerűségnek, mint a munkásság körében. Utolsó útjára is jórészt munkások kísérték.

Életén át mindig a demokratikus igaz ügyért harcoló lapokat olvasta. A HID olvasótáborra, a szrbobráni munkásság és a demokratikus magyarság derek barátját veszette el. Példás életének emlékeit kegyelettel őrizzük.

A HID szrbobráni terjesztőbizottsága.

Szerkesztői üzenetek

Szrbobráni terjesztők. A bő falukutatói anyagot, úgy a kitöltött iveket, mint a szociográfiát megkaptuk. Sorra kerülnek.

B. M., Szentá. Verse fiatalosan nagyhangú. Küldjön talán valami mást.

Többeknek. Kérésükre az idegen szavak magyar jelentésének közlését megkezdjük.

Kiadóhivatalunkból

A rendelt könyvek leszállítása az ünnepek közötti munkatorlódás miatt szünetelt, pár nap türelmet kérünk.

A HID következő száma gazdag tartalommal, 48 oldal terjedelemben jelenik meg. A kettős szám ára 4 dinár lesz. Felhívjuk terjesztőinket, írják meg a kiadóhivatalnak, hogy kettős számunkból hány példányra van szükségük.

A HID 1936-os évfolyamának januári és februári számait a kiadóhivatal 2 D-ért visszavásárolja!

Felkérjük terjesztőinket, hogy a küldött lappéldányokkal a legközelebbi számig pontosan számoljanak el.

A késedelmes elszámolások miatt a lap anyagi nehézségekkel küzd.

Szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk új helyisége

Suboticán Jugovićeva ul. 12 alatt van.

Hivatalos órák

minden kedden és csütörtökön este 5—7 óráig.

**Szerezetek új előfizetőket
a HID-nak!**

Kéziratokat csak a portó előzetes beküldése mellett küldünk vissza. Csak teljes névvel és címmel ellátott kéziratokat veszünk figyelembe.

Lapunkban megjelent minden egyes cikkért írója felelős. — Levelek és kéziratok Adm. i Red. HID Subotica, pošt. fah 88. címre küldendők.

„HID“ literarni časopis, izlazi deset puta godišnje.

Odgovorni urednik i izdavač: MAYER OTTMÁR, SUBOTICA, Petrogradska ul. 35

Gradska štamparija, Subotica. 38—84